

ÓVODAI PROGRAM

A

TAHITÓTFALUI ÓVODÁK ÉS KONYHA SZÁMÁRA

Hatályos 2018. szeptember 01-től

Készült a 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti Köznevelésről valamint a 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján

A pedagógiai program

- Alkotója az intézmény nevelőtestülete
- Benyújtója: Csörginé Kemény Ildikó óvodavezető

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	5
II. Gyermekkép, óvodakép	6
2.1. Gyermekkép.....	6
2.2. Óvodakép.....	6
2.2.1 Az óvoda nevelési célja és feladatai:	6
III. Az óvodai nevelés feladatai.....	11
3.1. Az egészséges életmód kialakítása.....	11
3.2. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés.....	13
3.3. AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	16
IV. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai.....	17
4.1. Játék	18
4.2. TANULÁS	20
4.3. MUNKATEVÉKENYSÉG	23
4.4. Szabadidős tevékenység	24
4.5. Külső világ tevékeny megismerése	25
4.5.1 Matematika	28
4.6. Művészeti tevékenységek	30
4.6.1. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	30
4.6.2. Mesélés, verselés.....	33
4.6.3. Rajzolás, mintázás, kézi munka	35
4.7. Mozgás.....	38
V. A nevelés tervezése és időkeretei	41
VI. Az óvodai ünnepek	42
VII. Kapcsolatrendszerünk.....	43
VIII. Gyermekvédelem	46
IX. A szülők által igényelt egyéb szolgáltatások	48
X. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	48
1. sz. melléklet: Tahitótfalui Óvodák és Konyha Egészségfejlesztési Program.....	59

Törvényi háttér

- Alapító okirat
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
- 2013. évi LV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2014. évi CV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2015. évi LXXV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 138/1992.(X.8.) Kormányrendelet a közalkalmazottakról szóló tv. végrehajtásáról a közoktatási intézményekben
- 1997. évi XXXI. törvény a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról
- 255/2009.(XI.20) Kormány Rendelet Óvodai Nevelés Országos Alapprogram módosítása
- A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról

Az óvoda jellemző adatai:

Az óvodák hivatalos elnevezése:

Tahitótfalui Óvodák és Konyha

Az óvodák címe, telefonszáma:

Székhely: 2021 Tahitótfalu, Petőfi S. utca 12.

Tel.: 26-387-055

e-mail: faluovi@tahitotfalu.hu

Telephely: Tahi II.sz. Óvoda 2022 Tahitótfalu, Almásy L. utca 17.

Tel.:26-385-893

e-mail: tahiovi@tahitotfalu.hu

www.tahitotfaluovodak.hu

Az óvodák fenntartója:

Polgármesteri Hivatal

2021 Tahitótfalu,

Kossuth L. út 4.

Tel.: 26-387-198

Fax: 26-585-112

Az óvodai csoportok száma:

I.sz. Óvoda: 4 csoport

Tahi II.sz. Óvoda: 4 csoport

I. Bevezetés

Köszöntjük mindazokat, akik e programot kezükbe veszik, megismerkednek vele s úgy gondolják, hogy legfőbb kincsük, gyermekük nevelését az e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra bízják.

Az óvodák nevelőtestülete az Óvodai nevelés országos alapprogramjának megfelelő programok közül a Tevékenységközpontú óvodai nevelési programot választotta és adaptálta a helyi viszonyaink figyelembevételével.

Ez a pedagógiai rendszer nevelés- és gyermekközpontú, amely a tevékenységeken keresztül és a tevékenykedések által történő nevelést tekinti alapvető feladatának.

Óvodáinkban a környezeti nevelés kiemelt nevelési koncepció.

Célunk: a természet ismerete és szeretete, a környezettudatos magatartás megalapozása, fejlesztése, elmélyítése.

A hely, ahol élünk, szép és gazdag természeti kincsel rendelkezik. Kollégáimmal együtt azon fáradozunk, hogy megismertessük a gyermekekkel ezt a „csodát”.

„A cél közös és meghatározó: tiszta vizeket, zöldellő erdőket, friss levegőt és madárdalos tavaszokat szeretnénk látni és érezni magunk körül és ezt szeretnénk hátrahagyni unokáinknak is.”

(Smidt Egon: Egy maréknai természetvédelem c. könyv)

II. Gyermekkép, óvodakép

2.1. Gyermekkép

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik jól érzik magukat társaik és nevelőik körében. Fontosnak tartjuk, hogy sikerorientáltak legyenek, környezetükben jól eligazodjanak, problémájukra saját megoldást találjanak, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkezzenek.

Gyermekeink között egyaránt található ingerszegény, csonka családból származó, nehezen nevelhető, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, illetve kiváló képességű, jó családi háttérrel rendelkező, értelmiségi családból származó gyermek is.

A szülők és a gyermekek óvodába érkezést megelőzően is betekinthetnek óvodánk életébe, (egy-egy délelőtti látogatás, szülői értekezleten a szülők).

Családlátogatások alkalmával pedagógusainknak lehetősége nyílik arra, hogy leendő óvodásainkat saját környezetükben ismerhessék meg.

A befogadás során törekszünk a családias légkör megteremtésére, amely a lehető legoptimálisabbá alakítja a gyermekek óvodánkhoz való viszonyát.

Minden gyerekből ki kell bontakoztatnunk a testi, szellemi, biológiai és erkölcsi képességeik, tulajdonságaik maximumát.

Azt szeretnénk, hogy választékosan használják anyanyelvüket, gondolataikat világosan fejezzék ki, nyílt, barátságos, érdeklődő, és érzelem teli iskolásokká váljanak.

2.2. Óvodakép

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

2.2.1 Az óvoda nevelési célja és feladatai:

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának.

Programunkban gyermekközpontú, nevelésközpontú, tevékenység vagy cselekvésközpontú óvodai nevelést tűztük ki megvalósítandó célként.

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:

- a teljes gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztését, kibontakoztatását tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül
- az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül
- a kooperációra és kommunikációra képes gyermek nevelése.
- a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylőgyermekek ellátását is).

Alapelveink:

- gyermekközpontúság-nevelés elsődlegessége a nevelés során kiemelt helyet kell kapnia a cselekvésnek, tevékenységnek nyugodt, meleg, szeretetteljes nevelési légkör biztosítása,
- esztétikus környezet megteremtése,
- a gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése,
- esélyegyenlőség megteremtésére törekvés, egyenlő hozzáférés biztosításával elegendő idő, hely és eszköz biztosítása a játékokra
- a gyermekek differenciált, egyéni fejlesztése a csoport keretein belül,

- a gyermekek fejlődéséhez sürgetés mentes egyéni utak biztosítása,
- a gyermekek számára a lehető legnagyobb szabadságfokú mozgástér biztosítása,
- a gyermeki önállóság határainak fokozatos szélesítése,
- a gyermek tisztelete, jogainak érvényesítése, a gyermeket gondoskodás és különleges védelem illeti meg,
- a gyermek mozgásigényének biztosítása,
- a külső környezet felé nyitott nevelési légkör megteremtése,
- az óvodapedagógusok szakmai önállóságának maximális tiszteletben tartása.

A gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszünk. A 3-7 éves korú gyermek életre nevelését minden későbbi fejlődés alapjának tekintjük.

Pedagógiai célok és feladatok között kiemelt szerepet kap az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztése.

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartásában kizárólag óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. E programot megvalósító óvodapedagógus közvetítse a művészetek tradicionális értékeit. Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.

Az óvodapedagógus legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, a bábozás és a dramatizálás eszközeivel, alkotásával esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre a körülményekhez képest, teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Az óvodapedagógusi párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő.). Az óvodapedagógusok vonják be a dajkákat a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe.

A közösség tagjaiért valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, a döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a legjobb megoldás kialakítását.

Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.

1. A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.
2. A kiemelkedő képességű és rész-képességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást.
3. Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva igyekezzon fejleszteni.

Külső feltételek

A Tahitótfalui Óvodák a Dunakanyar egyik legszebb településén Tahitótfaluban található.

Mottónk:” A cél közös és meghatározó: tiszta vizeket, zöldellő erdőket, friss levegőt és madárdalos tavaszokat szeretnénk látni és érezni magunk körül és ezt szeretnénk hátrahagyni unokáinknak is.”

(Smidt Egon: Egy maréknyi természetvédelem c. könyv)

A Szentendrei szigeten fekvő Tótfalu a községet a sziget legnagyobb agrártelepülése. Tahitótfalu legjellemzőbb természetű növénye az eper Tahi a 19. századtól kezdve fokozatosan betelepült, elsősorban a fővárosi tehetős, polgári-művészi réteget vonzotta a nyugodt környezet és a Budapesthez való közelség. Ez meghatározta a községrész üdülő jellegét. Olyan hírességek találtak otthonra itt a Visegrádi hegység lábánál, mint például a festő Ferenczy család és az építész Pollack Mihály. Az 1960-as évektől máig ható fővárosi migráció viszont alaposan felduzzasztotta az agglomerációba tartozó településrészt. A község Tótfalu részének lakossága pedig az 1990-es években, elsősorban az Erdélyből érkezőkkel gazdagodott. Így Tahitótfalu község lélekszáma mára meghaladta az 5000 főt.

A falu a Kis-Duna két oldalán fekszik, Tótfalu a Szentendrei-szigeten, Tahi pedig a jobb parton, a Visegrádi hegység lábánál. A két településrészt híd köti össze. Ebből az elosztásból adódóan két óvodai épületben történik a gyermekek nevelése. Az I.sz. Óvoda Tótfaluban, a II.sz. Óvoda Tahiban működik. Mindkettő könnyen megközelíthető, rendezett, szép környezetben található.

Személyi feltételek:

Óvodapedagógusok száma:	16 fő	Munkakör
Ebből: Felsőfokú végzettséggel, óvodapedagógus szakképzettséggel rendelkezik	8 fő	Óvodapedagógus
Felsőfokú végzettséggel, óvodapedagógusi szakképzettséggel, pedagógus rendelkezik valamint szakvizsgával	6 fő	Óvodavezető, Óvodavezető- helyettes Óvodapedagógus
Középiskolai végzettséggel, óvodapedagógusi szakképzettséggel rendelkezik	2 fő	Óvodapedagógus
Dajkák száma:	8 fő	Csoportos dajka
Ebből szakképzett dajka	8 fő	Csoportos dajka
Ebből: szakképzett dajka	1 fő	Konyhai alkalmazott
Óvodapszichológus	1 fő	Óvodapszichológus
Óvodatitkár	1 fő	
Pedagógiai asszisztens	2 fő	
Személyi feltételek	29 fő	

Az óvodák nyitvatartási ideje 11 óra. Az átfedési időt úgy szervezzük, hogy a gyermekek biztonságát és az óvodai élet szervezését segítse. Az óvoda teljes nyitvatartási ideje alatt óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel.

Az intézményben szükséges felszereléseket, tárgyakat rendelet szabályozza.

I.sz. óvoda

Az I.sz. Óvoda a Petőfi Sándor utcában 4 csoportban fogadja a gyermekeket.

Az óvoda épülete több mint 100 éves, parasztház jellegű. Látványában hasonló a szomszédos falusi házakhoz. Az óvodához tágas kert tartozik, sok fával és nagy füves területtel, ami segíti a gyermekek egészséges fejlesztését, mozgásigényének kielégítését.

Az óvoda közel van a Dunához, így a gyerekeknek lehetőségük van közvetlenül tapasztalatokat szerezni a vízpart növény- és állatvilágáról.

Az óvodában csoportonként 2 fő óvónő és 1 fő dajka biztosított. A vezető óvónő is ebben az óvodában található meg.

Az óvoda tárgyi feltételei:

A tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges tárgyi feltételeket.

Elvárásainak minden óvodában természetesnek kell lenniük: a felszerelt udvar (mászókák, homokozó, hely a szerepjátékokhoz), betonos, füves rész, a csoportszobákban biztosítani kell az elkülönült játszóhelyeket, melyek a nyugodt tevékenységek alapfeltétele.

Kellő mennyiségű játék kell a gyermekek benti és kinti tevékenységeihez. A boltban kapható képességfejlesztő játékokon kívül az óvónők is készítenek különböző eszközöket, melyek a differenciált képességfejlesztéshez nélkülözhetetlenek.

Az óvoda eredetileg egy csoportszobával indult később bővítették ki 3, majd 4 csoportra.

Az átépítés során helyiségeink felnőtt öltözővel, mosdóval, nevelői szobával, logopédiai teremmel, vezetői irodával és mosókonyhával bővültek. A csoportszobák normál méretűek. A csoportszobák, az épületben is több funkciósak: a játék, a pihenés, az étkezés és az alvás színhelyei.

A II.sz. óvodával ellentétben, abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy hetente egyszer gyermekeink lehetőséget kapnak, hogy a tornacsarnokban tornázhassanak.

A csoportszobák berendezése megfelelő, az elhasználódott bútorokat lehetőségeink szerint folyamatosan cseréljük. Fejlesztő eszközök, játékok mennyisége megfelelő, minőségük jó.

A nevelő munka eszközei:

A zenei neveléshez használt eszközök megfelelőek, folyamatosan bővítjük azokat. A vizuális tevékenységet segítő feltételrendszerünk kielégítő, de folyamatos pótlásra szorul.

Munka jellegű tevékenységhez gyermek méretű eszközök részben biztosítottak.

Tahi II. sz. óvoda

A II.sz. óvoda az Almásy László utcában működik, 4 óvodai csoporttal két épületben. Az eredetileg is óvodának épült rész és a megszűnt bölcsőde épülete között kert található, fákkal, bokrokkal és füves területtel. Óvodánk egyaránt közel van a Dunához és az erdőhöz, melyek rengeteg lehetőséget adnak tapasztalatszerzésekre, sétákra, kirándulásokra. Az óvodai csoportokban biztosított 2 fő óvónő, 1 fő dajka létszám. A csoportokban dolgozók személyében nincs gyakori változás. A személyi állandóság a gyermekek számára biztonságot jelent. A több éven keresztül eredményesen együtt dolgozó óvónőket nem választjuk el egymástól.

Az óvoda tárgyi feltételei:

A négy csoportszoba 2 óvodai csoportszobának épült, ezek normál méretűek A másik 2 szoba kisebb méretű. A csoportszobák több funkciót töltenek be: játék, testedzés, étkezés, pihenés, alvás.

A csoportszobák berendezése megfelelő. Lehetőségeink szerint folyamatosan cseréljük az elhasználódott bútorokat. Fejlesztő eszközök, játékeszközök mennyisége és minősége jó.

A csoportok részére a |szociális helyiségek biztosítottak: 2 nagy méretű öltöző, 3 mosdó helyiség.

Raktározási lehetőségek megfelelőek. Tálalókonyha mérete és felszereltsége elfogadható. Külön tornaszoba nincs. Nevelői szoba nincs, a szülők fogadásának lehetősége nehézkes. A felnőtt öltöző ideiglenes kialakítású.

Szakmai eszközök:

Zenei nevelést biztosító feltételrendszerünk folyamatosan bővül, megfelelő. Vizuális nevelést, művészeti tevékenységeket segítő feltételrendszerünk kielégítő, folyamatos pótlása szükséges. Mozgásfejlesztést segítő eszközök mennyisége és minősége megfelelő. Munka jellegű tevékenységek eszközei, gyermek méretű munkaeszközök beszerzése folyamatosan történik. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelve helyezük el. A szükséges berendezések, eszközök beszerzését részben önkormányzati támogatásból, részben pályázati pénzből oldjuk meg.

(Kötelező eszközjegyzék a dokumentum végén)

Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése.

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek.

A gyermeket saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg: ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körül veszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

Az óvodapedagógus modell szerepe

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban. A gyermek utánpótlási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik, stb. Különösen 3-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. A gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még a nagycsoportosok is a metakommunikáció eszközeit (simogatást, szeretgetést, ölelést). A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív, és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét.

Milyen legyen az óvodapedagógus személyisége?

Gyermekszeretetének alapja, elfogadni olyannak, amilyen, s nem olyannak, amilyennek lennie kellene. Legyen őszinte érdeklődésű az egyes gyermek iránt. Jellemezze elmélyült elemzési készség, pedagógiai – pszichológiai szaktudás. Vezérlés, irányítás helyett a „segítés” készsége

motiválja, de mindig csak ott és annyit tegyen, amennyit a gyermek fejlettsége igényel. Tudjon differenciálni elvárással, szervezéssel, módszerekkel, (ne a gyereket differenciálja). Metakommunikációs készsége fejlett legyen, a gyermek meghallgatásán legyen a hangsúly, ne a magyarázaton. Tudja, merje bevallani és elfogadni kudarcait és hiányosságait. Legyen képes saját magából, munkájából meríteni, saját örömeire végezze munkáját (ne kívülről várja csak). Parancs helyett – irányít, döntés helyett – megbeszél, utasítás helyett – felkínál. Legyen hiteles: ne adjon alkalmat arra, hogy a nevelőtársak (szülők) csalódjanak az óvónőkben.. Legyen toleráns

Az óvónő és a dajka együttműködése

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangolttá válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítójének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre.

A gyermek-dajka kapcsolat

Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

A gyermek-gyermek kapcsolat

Arra törekszünk, hogy a kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

A környezetben élők hatásai

A gyerekek otthoni környezete, szociális háttere is fontos befolyással van arra, hogy milyen feladatokat, célokat tud egy óvoda kitűzni. Településünk társadalmi szerkezetében vegyes képet mutat. A mezőgazdasággal foglalkozók aránya is számottevő de napjainkra már kialakult egy jelentősebb vállalkozói réteg is, s a községbe beköltöző lakók városi munkahelyeken dolgoznak, (alkalmazott, értelmiségi réteg), vannak szociálisan hátrányos helyzetű családok is.

Ahány szülő, majdhogynem annyi elvárás. Nagyok az elvárások mind a szülők, mind az iskola részéről. A változások a családokat is elérték, sok esetben nem jut elegendő idő a gyerekekre, így teljes egészében az óvodára hárítják azt a nemes feladatot, hogy 3 év elteltével mentálisan, szociálisan, értelmileg éretten kezdjék el az iskolát a gyerekek. Meg kell találnunk a középutat, és fel kell vállalnunk, hogy a mi „megrendelőnk” a gyermek, elsősorban az ő igényeit kell figyelembe vennünk, fejlődési üteméhez igazodva kell nevelnünk, fejlesztenünk.

A családi nevelést az óvodaival, a szülők elvárásait az óvoda céljaival össze kell hangolnunk.

III. Az óvodai nevelés feladatai

3.1. Az egészséges életmód kialakítása

Mai életünkben felértékelődött, fontossága hosszú távon meghatározza a felnövő gyermekek önmaguk által kialakított életstílusát. Az egészséges életmód magába foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelemét. Az egészség számunkra testi-lelki és szociális elégedettséget, harmóniát jelent, nem csupán a betegség hiányát.

A gyermek fejlődő személyiség ,ezért a gyermeknek sajátos életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak.

A pedagógus feladatai:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészségfejlesztés területei:

- egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés, testmozgás
- személyi higiéné
- testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- a bántalmazás, erőszak megelőzése
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Folyamatosan alakítjuk, szépítjük az óvodai környezetünket, bevonva a gyermekeket is.

A nyugodt légkör megteremtésének alapvető feltétele a megfelelő napirend, melyet a gyermek élettani szükségleteinek figyelembevételével szervezünk meg. Úgy alakítjuk, hogy lehetővé tegye az elmélyült, nyugodt, hosszan tartó játékot is. Az óvodapedagógus személyisége meghatározó a nevelőmunkánk sikeresség szempontjából Teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a gyermekekre. Segítője a dajka, aki szintén nevel és hat a csoportra, tisztában van a pedagógus nevelési elképzeléseivel, módszereivel.

A gondozási feladatok végzése az óvodában dolgozó valamennyi felnőtt feladata.

A gondozás, a gyermekkel való törődés az első kapocs, ami közel viszi a felnőttet a kicsihez. Addig nem fejleszhető a gyermek, amíg nincs biztonságérzete, komfortérzete, amíg valamennyi testi szükséglete ki nincs elégítve.

Az óvodai csoportban azt kell biztosítani a folyamatos, rugalmas napirenddel, hogy a gyermek jó légkörben, várakoztatás nélkül, szükségleteinek megfelelően végezhesék a tisztálkodással, WC-használattal, öltözködéssel kapcsolatos teendőiket

Kialakítandó és rögzítendő szokások

Táplálkozási szokások:

- Megfelelő mennyiségű folyadék biztosítása a nap bármely szakában.
- Mindennap fogyasztunk gyümölcsöt, a hozzávalókat a konyha és a szülők is kiegészítik.
- Kulturált étkezési szokások biztosítása:
  - esztétikus, alkalomhoz illő teríték,
  - helyes, korcsoportnak megfelelő evőeszköz használat,
  - nyugodt étkezés,
  - étkezés közbeni helyes viselkedés.
- Segédkezés, majd önálló munkavégzés (naposi, és önkiszolgáló munka).

Higiénés szokások:

- Étkezések előtt és után, egyéb szennyező tevékenységek alkalmával használják a mosdót, ügyeljenek ruhájuk tisztaságára.

- Környezeti higiéné: allergén anyagokat kiszűrjük, felületeket napi rendszerességgel tisztán tartjuk.
- A betegségek megelőzése érdekében higiéniai szokásokat alakítunk ki.
- Az időjárásnak megfelelő öltözködésre neveljük gyermekeinket.

Mozgás:

- Szabad levegőn való tartózkodás
- Tornacsarnok kihasználása (I.sz. óvoda)
- A mozgásfejlesztő játékok használata
- Mindennapos mozgás
- Testnevelési, mozgásos játékok szervezése
- Séták, kirándulások szervezése

Alvás, pihenés:

- Nyugalom, csend, és jó levegő biztosítása
- A gyermekek gerincét egyenesen tartó ágyak használata
- Alvókák, otthoni alvást segítő játékok beengedése kiscsoportban, a befogadás segítése.
- Levegőzés
- Délelőtt, és délutáni is sok időt töltenek a gyerekek a szabadban
- Szabadban történő tevékenységek szervezése (élő társasjátékok, testnevelési játékok, művészeti tevékenységek)

A környezetvédelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítására fokozott figyelmet fordítunk.

- csapok elzárása
- folyékony szappan használata
- levegő minősége a csoportszobában
- közvetlen környezetünk tisztán tartása (csoportszoba, udvar)

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek szokásává válik a rendszeres, gondos, önálló tisztálkodás igénye.
- Megszilárdul az étkezés közbeni kulturált magatartás.
- Kialakul az önállóság a vetkőzés és öltözködés területén.
- Törekednek környezetük esztétikus kialakítására, vigyáznak a rendre és tisztaságra.
- A gyermekek szokásává válik a rendszeres gyümölcs és zöldség fogyasztás.
- Megismerik a környezetüket és egészségüket károsító, ártalmas hatásokat (média, alkohol, dohányzás).

Az óvodapedagógus feladatai a gyermeki szükségletek kielégítésében:

- Az egészséges óvodai környezet megteremtése
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása
- A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése

3.2. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Mindennapi pedagógiai tapasztalataink igazolják, hogy az azonos életkorú gyerekek között is eltérések vannak személyiségük fejlettsége között. Az egyén boldogulása függ attól, hogy rendelkezik-e az önelemzés, önértékelés és az önfejlesztés képességével.

Nevelőmunkánkban fontos, hogy mennyire tudjuk engedni és elfogadni a gyermekek önálló törekvéseit. Hol vannak az ésszerű korlátok, amelyen túl a gyermek már sérti a csoport többi tagjának érdekeit. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely **a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek**, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és **családhoz** való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére

Célunk:

A szűkebb és a tágabb környezetükben eligazodó, önérvényesítő, egészséges önbizalommal rendelkező, kapcsolatokat kialakító, együttműködő és alkalmazkodó gyermekek nevelése.

- Az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

Feladataink:

- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.
- Bensőséges, családi, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör biztosítása.
- A gyermekek beilleszkedésének segítése az óvodapedagógus, és a dajka gondoskodó, szeretetteljes magatartásával.
- Neveljük gyerekeinket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Pontos, körülhatárolható szokás és normarendszer kialakítása, mely növeli a gyermekek biztonságérzetét.
- Közös élményre épülő, tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és norma rendszerének megalapozása.
- A természet szépségeire való rácsodálkozás, az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, tiszteletra és becsületre való hajlam kialakítása.
- A gyermekekben megfelelő önfegyelem, önbizalom, önértékelés kialakítása.
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése megfelelő szakemberek közreműködésével, az esélyegyenlőség biztosítása.
- Egyéni fejlődési ütemük figyelembe vételével szocializációjuk segítése.
- A gyermekek minél gazdagabb kapcsolatrendszerének kialakítása.
- A konfliktus helyzetek megfelelő kezelésének segítésére, mentálhigiénés és drámajátékok alkalmazása.
- A magyarság, a magyar nép kultúrájával, és hagyományaival való ismerkedés.
- Társas kapcsolatok nyomon követése és szociometriai felmérés készítése, értékelése, feladatok kijelölése (középső és nagycsoportos korú gyermekeknél).
- Értsék meg és tartsák tiszteletben társaik közötti különbözőségeket.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint együttműködés az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültségű szakemberekkel.

Az óvodapedagógus a különféle cselekvésekben is biztosítsa a nyugalmat, az ingerek ne okozzanak a gyermekben zaklatottságot.

A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani.

Az érdektelen gyerekekre szenteljen figyelmet az óvodapedagógus, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát, mert befolyásolását csak így tudja elindítani.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van a dajkának, az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden

gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve érthetővé, vonzóvá tudja tenni.

A gyermek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot a szülővel, nagyszülővel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez. Bizalmas kapcsolatban a gyermekek egyéni jellemzőit megismerheti az óvodapedagógus, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.

Gyermekeinket arra neveljük, hogy megértsék, elfogadják, hogy az emberek különböznek egymástól.

A felnőtt – gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

Az óvodapedagógus próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket. A parancsolás helyett igyekezzen kérdezni, ami elősegíti a megértést, az átértékelést. Így elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, nincs visszaszorítva, hanem más irányba terelhetővé válik.

Az óvodapedagógus magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.

A gyermekek tevékenységéhez az óvodapedagógus biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok megjelölésével. A határokat meg kell védeni a gyermeki respektálás érdekében. Tehát a nagy szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy az óvodapedagógus röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazza meg azt, amit akar, vagy amit nem akar.

Az óvodapedagógus a többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat, következményeket. Ugyanakkor adja meg a lehetőséget a javításhoz.

Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.

A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös aktivitásból eredő célok teljesítését. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe.

Az óvodapedagógus nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek saját felelőssége erősödjön.

Az óvodapedagógus bátorítson minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon.

Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.

A felnőtt – gyermek társalgásában világos, egyértelmű, építő, előrevivő megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság tárgyilagos megnevezésével, az ok kiemelésével.

Biztosítson az óvodapedagógus minden gyermeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse. Ezekben, a beszélgetésekben a mások és a saját érzések elfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot.

A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a közös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.

A gyermek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalma és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.

Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.

- Érdeklődnek társaik, barátaik Iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Értékelik saját tetteiket, és az elójuk tárt magatartási példákat. Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

3.3. AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósul, mert a nevelés eszközeinek, és a gyermeki tevékenységrendszernek is tartalmát képezi. Változatos formában, komplex módon, sok beszélgetéssel, játékkal, a spontán helyzeteket is kihasználva gazdagítjuk, kreatívabbá formáljuk óvodásaink kifejezőképességét, szókincsét, verbális alkotó képességét.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Célunk:

Olyan gyerekek nevelése, akik szabad önkifejezésre képesek, meg tudják fogalmazni élményeiket, tapasztalataikat, kialakul tanulási vágyuk, képességük, kreatív személyiségük. Az életkoruknak megfelelő beszédészleléssel, beszédmegértéssel, kifejezőképességgel rendelkezzenek. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Feladataink: Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

- Szabad önkifejezés, közlési vágy, kapcsolatteremtési készség elősegítése.
- A gyermekek kommunikációs, metakommunikációs képességének fejlesztése.
- Szókincsbővítés, alapozó funkciók megteremtése.
- Anyanyelvi játékok alkalmazása.
- Sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása
- Mindennapos mesehallgatás biztosítása, bábszínház, könyvtár, színvonalas előadások látogatása.
- Differenciált, egyéni képességek szerinti fejlesztés.

- Egyéni adottságok, hajlam, rátermettség, kiemelkedő képesség felfedezése városi versmondó, mesemondó versenyeken való részvétel.

A gyermek számára biztonságos, inger gazdag környezetet teremtünk, ahol lehetőséget biztosítunk, hogy kibeszélje magát. Az óvónő kérdéskultúrájával beszédre, gondolkodásra készíti a gyermekeket. Kérdéseire folyamatosan választ kap, szabad önkifejezési vágyát érvényesítheti. Körültekintő odafigyeléssel további beszélgetésre ösztönözzük a gyerekeket. Spontán és tervezett helyzetek (beszélgető kör, önálló mesemondás) kialakításával segítjük gondolatainak kifejezését. Pozitív mintaadással és szabályközvetítéssel (javítgatás elkerülésével) fejlesztjük beszédkultúrájukat.

A beszédfejlődésben lemaradt gyermekek fejlesztését a PMPSZ által biztosított logopédus végzi Szentendrén.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Beszédükben megjelennek a főnevek, igék, melléknevek, számnevek.
- Megfelelő tempóban, hangnemben, hangsúllyal beszélnek kifejezve érzelmeiket, gondolataikat.
- Beszédükben megjelennek az elvont fogalmak, és az ok-okozati összefüggéseket jelölő szavak
- Érdeklődést mutatnak az új, és ismeretlen kifejezések iránt.
- A könyveket szívesen nézegetik, mesélnek a képekről, élményeiket képi ábrázolásban jelenítik meg.
- Kialakul a nyelvi fejlettségük, írás, olvasás iránti érdeklődésük.

IV. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk.

A feladatrendszer elemei:

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és közösségi tevékenység
3. Munkatevékenység
4. Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek, együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. A gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

4.1. Játék

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége.

A játék olyan komplex tevékenységforrás, melyet tudatosan fel kell használnunk a nevelés folyamatában céljaink eléréséhez. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a szellemi alkotást is tevékenységként fogjuk fel a játék során. Minden gyermeki tevékenység beleértve a játékot is felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtését, amelynek hatására a gyermek spontán, tevékenysége önmagától beindul.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését.

A gyermeki spontán játékok mellett az óvodapedagógus által kezdeményezett, irányított játék a játék helyzetekből kiinduló irányított tanulásra is lehetőséget kínál. Jót és jól játszani ez a gyermek dolga az óvodában. A játék kicsiben maga az élet: az, amit a kisgyermek fel fog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységben éljék meg. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi.

A játék a személyiségfejlesztés alappillére. Ezen belül fejlődnek értelmi képességeik, érzelmeik, beszédük, viselkedésük, ízlésük, társas kapcsolataik. A játékban a gyermek jól érzi magát, s ez által önkifejezésének ez a legfőbb formája és forrása.

A pedagógusok, a pedagógiai munkát segítő munkatársak, és a szülők feladata is, hogy a gyermeknek a szabad játékhoz való jogát biztosítsa.

Szükséges a folyamat megerősítés, segítségadás, a konfliktusok feloldásának segítése, és az eszközök biztosítása. A gyermekek szabad játéka leggyakrabban közösségi játék, de tisztelnünk kell az egyedül játszókat is. A szabad játékba csak az adott gyermek és szituáció ismeretében avatkozhatunk be.

Célunk a gyermekek elemi pszichikus szükséglete, a szabad játék minél optimálisabb szintű kielégítése a megfelelő feltételek biztosításával, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, a szülők szemléletformálásával.

Nyugodt légkör:

Az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos az együttélés alapvető szabályainak, szokásainak kialakítása, biztosítani minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerülni a nemi sztereotípiák erősítését és elősegíteni a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását. A természetes, hiteles, érzelm gazdag „anyapótló” óvónői magatartás megalapozza a biztonságot nyújtó óvodai légkört.

Hely és idő:

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával kezdődik. A rugalmas napirend jól biztosítja a játék folyamatosságát. Addig folytatódhat a kedvelt tevékenység, amíg az a gyermek számára érdekes élményt és örömet adó. Megszokott helye van a különböző játszócsoportoknak, így nem zavarják egymás tevékenységeit. Állandó helye van a mesélésnek, dramatizálásnak, bábozásnak is. Nyugodt, zavartalan helyet biztosítunk a képességfejlesztő játékoknak, a vizuális tevékenységeknek. Ezek eszközei a nyitott polcokon, a nap folyamán bármikor használhatóak, elérhetőek. Az összegyűjtött tárgyak, termékek, növények külön helyet kapnak, amit a gyerekekkel közösen átrendezünk, változtatunk az évszakoknak és igényeknek megfelelően. Rugalmasak vagyunk a játékgényekhez igazodva a játszóhelyek kialakításában, asztalok, székek, könnyen elmozdítható bútorok átrendezésével a kívánt játéktémának megfelelően. A napi életszervezésben törekszünk arra, hogy minél több időt kapjanak az udvari játéktevékenységhez. A megnövekedett hely, a nagyobb önállóság, a helyhez kötöttség feloldása komplex, szabadabb játék lehetőségét biztosítja

Játékeszközök:

A tudatos óvónői munka lényeges eleme a játékeszközök kiválasztása, biztosítása. Ez nagy felelősség, hiszen az, hogy a gyermek mikor, mivel játszik, milyen eszközökkel találkozik az

lényegesen befolyásolja minden irányú fejlődését. Az eszközök kiválasztását a gyermekek általános és egyéni fejlettségét és a különböző játékeszközök fejlesztő hatását is figyelembe vesszük. A játékeszközök szabad megválasztásával az elmélyült, hosszan tartó játékot, a játék zavartalanságát segítjük elő. Lényeges, hogy megfelelő számú játékeszközt biztosítsunk a konfliktusok elkerülése érdekében.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- A napirenden belül elegendő hely és idő biztosítása,
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása
- Az egyéni élményeken túl, közös élmény szerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együtt játszás a gyermekekkel

Játékformák:

- Gyakorló játékok
- Konstruktív játékok
- Szimbolikus játékok (színelő, szerep, fantáziajáték, bábozás, dramatizálás, alkotójátékok, barkácsolás)
- Szabályjáték

Kiscsoportban a gyakorló játék a legjellemzőbb, de nagy hangsúlyt kapnak a szimbolikus játékok, melyek fokozatos bővítésével érhetjük el a nagycsoportosok által kedvelt szerep- és szabály játékok kialakulását.

A pedagógus által kezdeményezett játék:

Gondoskodunk az adott feltételek, körülmények biztosításáról, rugalmasan kezeljük és korosztálytól függően, a gyerekekkel határozzuk meg:

- a célt,
- a témák, a helyek alternatíváit,
- a felhasználható eszközök többségét,
- a szabályokat.

A gyermek szabadon választ:

- a részvételben,
- a felkínált szerepben,
- a játékszituáció elfogadásában,
- a játék idejében,
- játszótársat.

A kezdeményezett játékban együtt játszunk a gyermekekkel.

Játéksegítő módszereink szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvónő irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. A játéktémához kapcsolódva – ha szükség van rá – az óvónő legyen játékkezdeményező, modellt nyújtó. Ebben támogató, ösztönző, engedő és elfogadó játszótárs. Segíti azok játékát, akik ötletszegények, kevésbé kreatívak.

Szükségszerűen avatkozunk be a játékba, például, ha a gyermekek veszélyeztetik egymás testi épségét, vagy ha agresszívak egymással, szóbeli kommunikációjuk nem megfelelő.

A nevelés folyamatában nemcsak közvetlen és indirekt módon irányítunk, hanem magatartási mintát is nyújtunk. Fontos, hogy mit és hogyan mondunk, hogyan viselkedünk, öltözködünk.

Programunk teljes egészében a játéktevékenység köreire épül, megkülönböztetve a szabad játék tevékenységeit, és az óvónő által felajánlott tevékenységeket, melyek a szervezettebb játékos tanulást jelentik, és tervszerűen előkészítettek, és felajánlottak.

Az önmagában is élményt jelentő játék alapozza meg a hatékony tanulást.

Óvodás korban, a játék tartalmában és formájában is változik. A szerepjáték sajátosságainak megjelenésében mennyiségi és minőségi különbségek adódnak. A kicsiknél a cselekvés egy mozzanatát ragadják meg a szerepnek, nagyobbaknál a tárgy (játékeszköz) szerep motiválja a témát. 5-6-7 éves korban a szerep a legfontosabb, a szerepnek keres eszközöket, tevékenységi formákat. Játék közbeni csoportosulási formákban is fejlődés mutatkozik. A kicsik eleinte egyedül játszanak, később egymás mellett de egymástól függetlenül, majd egymással laza kapcsolatban. A szerepjáték magasabb foka a több gyermek együttesen szervezett játéka.

4.2. TANULÁS

A 3 -7 éves korú gyermek legfőbb tevékenysége a JÁTÉK. A tanulási lehetőséget az óvodai nevelés egész napi tevékenységébe, a játékba integrálva biztosítjuk a gyermek számára.

Játék közben szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük.

A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyerekek. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. A tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység, cselekvés összekapcsolódása. A 3-4 éveseknél a cselekvések, tevékenységek bemutatása, 5 év körül a bemutatás és magyarázat együttesen, míg később már a magyarázat is hatékonyan ösztönöz tevékenységre, eredményez tanulást.

Mivel a tevékenységeken keresztül szerzett ismeretek a leghatékonyabbak, a gyermek természetes érdeklődését, kíváncsiságát célozzuk meg.

A belső motiváció a biztosítéka a tanuláshoz való pozitív viszonyulásnak. Az óvónő felelősége, hogy ez a pozitív viszony megmaradjon. Ezért a tanulási folyamatban úgy segítjük a gyermekeket, hogy a feladat megoldása erőfeszítést igényeljen, de szükség esetén kapjon segítséget. Nem tálcán kínált megoldásra van szükség, hanem együtt gondolkodásra, meghagyva a tévedés, az önkorrigálás jogát és lehetőségét.

Figyelnünk kell arra, hogy a nehézség a gyermeket újrapróbálkozásra ösztönözze és ne meghátrálásra. Az óvónők értékelésének is azt a hitet kell kifejeznie, hogy hisz a gyermek fejlődésében és abban, hogy képes az eredményes munkára.

A tanulás feltételeit az óvónőnek kell megteremtenie. A nyugodt légkör biztosítéka annak, hogy a gyermek és az óvónő is különösebb zavaró tényezők nélkül a tanulásra koncentrálhassanak. Mik ezek a tényezők?

- A gyermeket meg kell tanítani játszani. Ez nem könnyű feladat, mert nem mindegy, hogy a gyermek ismeri-e játékokat, használatuk módját, a szabályokat, vagy -mint ami gyerekeink többségét- a játék elemi szabályaival is nekünk kell megismertetni. Ha már tudnak elmélyülten játszani, az óvónő akkor vonulhat ki és léphet tovább.

Jól átgondolt szokásrendszert kell kialakítanunk. Legfontosabb szabályaink: halkan beszéljessenek egymással, így nem zavarják sem a játszó, sem a mesét hallgató, éneklő vagy tanuló társaikat. Kisebb konfliktusokat próbálják önállóan megoldani, ha nem sikerül, várják meg türelmesen, míg az óvónő rájuk tud figyelni.

A csoportszobákat úgy próbáljuk kialakítani, hogy a játszóhelyek jól elkülöníthetők legyenek. Csak így tudnak nyugodtan, egymás zavarása nélkül játszani. Mivel csoportszobáink méretei különbözőek, a kisebb csoportokban a tevékenységekhez könnyen átrendezhető bútorokkal biztosítjuk a helyet. A tanuláshoz is állandó, viszonylag elkülönített helyre van szükség.

Az érdeklődés, kíváncsiság életkori sajátosságainak kielégítésére a kötetlenség nyújt megfelelő időt. Az óvónő által kezdeményezett tevékenységek játékidőben zajlanak úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek.

Az óvodában a tanulás folyamatos, mert minden helyzetben utánoz, tapasztal, tevékenykedik a gyermek. A játéktevékenységek és az óvónő által motivált, „kezdeményezett foglalkozások” ugyanabban a tevékenységközpontú rendszerben folynak.

Kivételt képez a fokozatosan kötelezővé váló szervezett mozgásfejlesztés minden korcsoportban, és 5-7 éves kortól a környezet téri, formai, mennyiségi összefüggéseit rendszerező, matematikai tartalmú mikrocsoportos vagy egyéni foglalkozás (egy héten egyszer). A több személyt igénylő énekes játékokat is közvetve kötelező módon játsszuk a gyerekekkel 4-6 éves kortól.

A kötetlenség a gyermek számára önkéntességet, választási lehetőséget jelent a tevékenységek közül. A kisebbeknek azt is jelenti, hogy felállhatnak az asztaltól vagy a tevékenység helyéről, és elmehetnek, ha akarnak (természetesen csak akkor, ha a kapott vagy választott feladatukat befejezték).

Az 5-7 évesek – akik tankötelessé válhatnak – csak akkor mehetnek el, ha elvégezték a feladatokat, amit az óvónő nekik tervezett. Az ő esetükben követelmény az önfegyelmre épülő szándékos figyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat, feladattartás, erősítése, mint az iskola megkezdéséhez szükséges magatartás.

Tanulási helyzetnek tekintjük:

- A spontán játékos tapasztalatszerzés
- Az óvónő kezdeményezéseit,
- A játékos tevékenységeket tapasztalatszerzést / válogatás, azonosítás.../
- A sajátos szerkezetű tapasztalatszerzést /önkiszolgálás, megbízatás /
- Óvónő által irányított megfigyelést, tapasztalatszerzést, felfedezés,
- a gyakorlati problémamegoldás
- utánzások mintá- és modellkövetése magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítás,

A tanulás keretei, formái:

- kötött és kötetlen kezdeményezések,
- mikrocsoportos foglalkozások,
- beszélgetések,
- tapasztalatszerző séták,
- egyéni fejlesztés

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermekeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti
- Személyre szabott, pozitív értékelés, mely segíti a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

Tervezési forma: éves, negyedéves ütemterv, változó időtartam

A tanulási folyamat, az ismeretszerzés megtervezésében a rendező elv:

- az évszakok változásai, hónapok aktualitásai, ünnepek, hagyományok, jeles napok.

A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE

A komplex foglalkozások lényege:

1. Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
2. A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
3. A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket

A komplexitást kétféle módon értelmezhetjük:

- Beszélhetünk egy vagy több héten keresztül tartó, egymással párhuzamos foglalkozásokról, ami azt jelenti, hogy van a foglalkozásnak egy fő vonulata, amely köré a napi foglalkozásokat rendeljük. Ebben az esetben egy vagy akár több héten keresztül szinte minden foglalkozás visszatérő motívuma ez lesz, így a téma más-más szempontból mindig visszaköszön, újra és újra feldolgozásra kerül.
- A másik esetben a komplexitást egy foglalkozáson belül valósítjuk meg. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy ezen a foglalkozáson a létező összes foglalkozási ágak meg kell jelenjen.

Arra minden körülmények között vigyáznunk kell, hogy ne erőszakoljunk együvé össze nem illő dolgokat.

A komplexitás tulajdonképpen gondolkodásmód, amelynek az óvónő fejében kell lennie.

Ez megmutatkozik:

- az anyag kiválasztásában,
- elrendezésében,
- az anyag feldolgozási módjában,
- a kiválasztott játékokban.

A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások.

4.3. MUNKATEVÉKENYSÉG

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kihasználását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. A munkára nevelés nem más, mint a napi élet feltételeinek közös megteremtése. Miközben a gyermek önmagát vagy munkáját ellátja rengeteg tapasztalatot szerez. Helyben, időben, térben, mozgásában állandóan alkalmazkodnia kell társaihoz. Feladat

végzése során nem csak megtanulja az eszközök célszerű használatát, hanem közben természetes módon reagál a külső, környezeti szükségletekre. Segít önmagán -egyre inkább önállóan észreveszi, ha valamit meg kell oldania. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani.

A munka akkor lesz igazán közös élmény, ha jól szervezve kialakítható a résztvevők egyéni képességéhez igazodó munkamegosztás, és a folyamatban részfeladatot vállalva az óvónő is közreműködik. Folyamatosan tanítjuk meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére.

Megismertetjük velük az adott munka eszközeit, azok célszerű használatát, a munka legcélszerűbb fogásait, azok sorrendjét, a munka ellenőrzésének módjait. A munka játékkal megegyező sajátosságaira támaszkodunk.

A munkakészségek és szokások kialakításakor szem előtt tartjuk a gyermek önállóságát. Olyan munkát bízunk rájuk, amelynek a folyamatos elvégzésére, és teljes befejezésére képesek. Nem végezzük el helyettük, vagy utólag jobban a munkát.

A munkaterületeket folyamatosan növeljük, de eközben is fontos szempont a gyermek egyéni ütemének figyelembe vétele.

Mivel a gyermekek nem azonos készségekkel, tapasztalatokkal rendelkeznek, igen lényeges az egyéni differenciált segítségadás. Segítségünk nem menti fel a gyermeket a feladatvégzés alól, hanem rávezeti. Az egyes munkafajtákat fokozatosan vezetjük be, a munkafogásokat a gyermekeknek egyénenként mutatjuk meg, gyakoroltatjuk, s a mennyiségét fokról-fokra növeljük. A munkajellegétől függően a csoport és az egyes gyermek fejlettségének megfelelően értékeljük a munkát.

A gyermek munkajellegű tevékenysége:

- örömmel végzett aktív tevékenység,
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége.

Munkafajták

1. Önkiszolgálás

- óvodáskor kezdetétől a legnagyobb jelentőségű
- a gyermekek magukkal kapcsolatos teendők elvégzését jelenti
- öltözködés, testápolás, étkezés
- a gyerekek saját képességük szerint, koruktól függetlenül akkor végzik, ha képesek rá, kedvük van hozzá

2. Naposság

- feladattudatot feltételez, összpontosítást igényel, kötelességtudatra nevel
- közösségi megbízatás – saját és mások elismerésére nevelés
- az egyes területek feladatait először ismerjék meg, majd egyre nagyobb önállósággal végezzék
- a gyerekek maguk döntenek el, kívánják-e ezt a fajta munkát végezni, képességeik alapján teljesítsenek a közös munkában.

3. Alkalmoszerű munkák

- lehetnek közös megbízatások (pl. ajándékkészítés, kisebbek segítése, jeles napok előkészítése)
- lehetnek egyéni megbízatások (pl.: információk közvetítése, óvoda dolgozóinak segítségnyújtás)
- mindig önálló vállalkozás alapján végezzék a gyerekek, soha ne alkalmazzunk kényszerítő eljárásokat

4. Növénygondozás

- a növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzék és végezzék a felnőttekkel

- a kertben az évszakoknak megfelelő tevékenységeket végezzenek, nekik megfelelő méretű szerszámokkal

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- a gyerekek örömmel szeretnek közösen dolgozni
- képesek alapvető személyes szükségleteik kielégítésére
- bekapcsolódnak közös feladatokba
- szűkebb környezetük rendjében igényesebbé válnak
- segítenek a kisebbeknek, rászorulóknak
- önállóan, igényesen, kötelesség szerűen végzik a naposi munkát
- szívesen közreműködnek a növénygondozásban
- a tevékenységek gyakorisága, annak hatása megerősíti a gyermekekben a munka játéktól eltérő jegyeit
- szeretnek meglepetéseket készíteni a kisebbeknek, felnőtteknek

Az óvodapedagógus feladatai a munkával kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhesék azokat.

4.4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő-felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni.

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket, szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésére álló idővel.

Az óvodások a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek ott tartózkodásuk ideje alatt. Az óvónők által felkínált lehetőségek közül (bábozás, festés, rajzolás, játéktanulás, barkácsolás, stb.) szabadon választhatnak. Az udvaron van lehetőségünk arra, hogy a csoportok együtt játszassanak. A csoportok elszigeteltségének megszüntetésével kitágítjuk a gyermek élet és mozgásterét, (pl. ünnepi készülődések alkalmával: karácsony, farsang), ami maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kifejlődését.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére,
- keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek,

- a választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változások lehetőségét és szükségességét,
- egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését.

4.5. Külső világ tevékeny megismerése

A gyermek megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi, a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A tevékenységközpontú programunk célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. Célunk: olyan érzelmi alapozottságú érdeklődési kedv felkeltése mind a négy korcsoportban a természeti jelenségek iránt, amely kellő alapja lehet a természet és környezetbarát életmódnak. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik ismerik és szeretik a természetet, fogékonyak a körülöttük lévő élő és élettelen környezet szépsége iránt.

Alapelveink:

- a gyermekközpontúság,
- az egészséges életmód,
- a pozitív kapcsolat a természeti és társadalmi környezettel.

Mindezekhez a tapasztalatszerzés, a megismerés, megszerettetés útján juttatjuk el a gyermeket, fejlődési sajátosságainak megfelelően. A módszereket, eljárásokat a játékoság elvének figyelembevételével választjuk meg. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A tapasztalatszerzés lehetőség szerint a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben (Duna-part, erdő, mező) vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Arra törekszünk, hogy amit csak lehet a helyszínen, a természetben, élőben figyeltessünk meg. A benti feldolgozás ad lehetőséget a tapasztalatok, ismeretek alkalmazására, szervezett tanulási helyzetben, játékon keresztül.

A környezet megismerésére nevelés folyamat jellegét biztosítják a rendszeres, minél több érzékszervvel történő tapasztalatszerzések, megfigyelések, gyűjtések, melyek a környező világgal való sokszínű kapcsolatteremtés alkalmi, irányított játékhelyzetek, tájékozódó beszélgetések. Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű. Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, melyek meghatározóak a természetes és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában. Ez jelenti az élőlények tiszteletét, szeretetét, az ember munkája révén létrehozott értékek megőrzését, a kialakított rend megóvását, megbecsülését, az ezzel kapcsolatos szabályok elfogadását, megtartását. Cselekedeteink, érzéseink, ítéleteink mindig példaként állnak a bennünket szerető gyermekek előtt. A nevelési folyamat alapját az évszakok változása adja, melyet hétköznapi és ünnepnapok tagolnak, aktuális eseményekre épülnek. Olyan hagyományokat igyekszünk beépíteni az óvodai életbe, melyek szebbé, gazdagabbá tehetik a gyermekek életét.

Az élő-és élettelen természet nevezetes napjai:

Föld napja, Víz napja, Madarak és fák napja, Állatok világnapja,

Hagyományos ünnepek:

gyermekek születésnapjai, anyák napja, gyermeknap, évszázó

Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek:

advent, mikulás, karácsony, farsang, húsvét,

Nemzeti ünnepek:

Március 15. Június 4. Október 23.

Helyi hagyományok:

idősek napja, advent Tahitótfalun, Szent Mihály nap, Családi sportnap

A természeti és társadalmi környezet megismerésének területei, témakörei

A gyermek és környezete

- Család -óvoda -lakóhely -közlekedés
- Testrészek, egészségvédelem
- Emberek munkája, foglalkozása
- Környezetünk mennyiségi, tér-, szín-, formai viszonyai
- Időjárás, természeti változások, jellemzők az évszakok megfigyelése által összefüggések
- Napszakok
- Növény-és állatvilág: vizek növény-és állatvilága, mező növény-és állatvilága, az erdő életközösségei,
- Környezetbarát életmód szokásainak elsajátítása
- A környezeti elemek védelme, alakítása
- A környezettudatos magatartás formálása, alakítása
- Föld, levegő, élővilág, víz, település és táj
- Falusi környezetünk szépségei, gondjai
- Jeles napok és hagyományok
- Élelmiszerek, zöldségek, gyümölcsök

Színhelyei:

- Az óvoda termei, udvara.
- A környező utcák, házak.
- Kertek, baromfiudvar, gazdaságok.
- Posta, üzletek.
- Környező hegyek, mezők, mezőgazdasági területek.
- Duna-part
- közeli múzeumok, helyi időszakos kiállítások

A környezeti neveléshez kapcsolódóan, természetes élethelyzetben tanítjuk meg a gyermekeket a helyes viselkedésre:

Az utcán halkán beszélgetünk. A járda belső oldalán haladunk.

Nem akadályozzuk a forgalmat.

Engedjük előre az idősebbeket.

Köszönjenek az ismerősöknek!

Ne szemeteljenek!

Védjük, óvják környezetünket

Hogyan viselkedjenek a járművön? Hogyan viselkedjenek a múzeumokban, üzletekben, színházban, erdőben? Stb.

Az óvodapedagógus feladatai a környezeti neveléssel kapcsolatban

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben

- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből
- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenységéhez
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg
- Biztosítjuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, virágoskert működjen, próbálkozzunk akvárium díszhalak tartásával is.
- A környezet megismerése, a tapasztalatok, ismeretek gyarapításával felkelti, ill. felkeltheti a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését kielégíti, megismerési vágyukat elősegíti, hogy maguk fedezhessék fel környezetük tárgyait, jelenségeit.
- A tapasztalatszerzés módja az alkalmi és folyamatos megfigyelések, kísérletek, gyűjtés természet közegben, ill. játék, játék helyzetekben. Olyan feladatok megfogalmazása, amelyek a hiányosságokat pótolják és újabb feladatok keresése, amelyek a meglévő ismereteket bővítik, a jártasságokat továbbfejlesztik.
- Legyen alkalmuk és módjuk találkozni a természetvédelemmel.
- Környezetvédelem: a természethez fűződő hozzáállás megalapozása, pozitív megerősítése.
- A gyerekek nyitottságára építve elősegítjük, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt!
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában
- A fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartás formálás alapozására, alakítására.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, a környezetükben élő állatokat és növényeket, azok gondozását, védelmét
- Ismerik a különböző közlekedési eszközöket.
- Ismerik környezetükben a fontosabb intézményeket (óvoda, iskola, orvosi rendelő, önkormányzat, templomok és egyéb fontosabb helyeket. Ezek ismeretében tudjanak önállóan tájékozódni.
- Ismerik az évszakok jellemzőit, összefüggéseit az állat-és növényvilággal.
- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit
- Felismerik és megnevezik környezetük színeit, azok sötétebb és világosabb árnyalatait.
- Felismerik és megnevezik testrészeiket, igényesek testük tisztaságára. Ismerik saját testüket.
- Felismerik a napszakokat, évszakokat, tudnak köztük különbséget tenni, összehasonlítani.
- Felismerik a növényeket, vizek évszakonkénti folyamatos megfigyelései során ismerik a növények és az évszakok, időjárás közötti összefüggéseket
- Ismerik az állatokat, többféle szempont alapján csoportosítják azokat. Ismerik jellemzőiket.
- Ismerik falunk főbb természeti adottságait, a Visegrádi-hegységet, a Dunát. Tudják mi a folyó, sodrás, áradás, apadás, végezzenek kísérleteket a Duna vizével.
- Ismernek alapvető környezetvédelmi feladatokat, ismerik környezetükben a Pilisi Tájvédelmi Körzet hozzánk tartozó részét
- Élelmiszer, zöldségek, gyümölcsök, mezőgazdasági munkák.

4.5.1 Matematika

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Az óvodai nevelés épít ezekre a korai tapasztalatokra. A család által nyújtott matematikai ösztönzéseket jó, ha minél előbb követi a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyetlen

fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeli egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

Az első szint: bevezetés a matematikába, -általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

A második szint: az intenzív fejlesztés szakasza, az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Szűkebb és tágabb természeti-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól tapasztalatok szerzése.

Célunk: megteremteni annak lehetőségét, hogy tevékenykedés, cselekvés során fejlődjenek gyermekeink képességei, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélhetik, átérezhetik a felfedezés, a rátalálás, felismerés, a tudás örömeit.

Már 3-4 éves korban is adunk a gyermekeknek matematikai ismereteket, de teljesen indirekt módon, játékaikba, tevékenységeikbe ágyazva. Használjuk előttük a matematikai fogalmakat, gyakran találkozunk velük a mindennapi életben, így szinte önmaguktól, mindenféle kényszer nélkül ismerkednek meg velük. Ebben az időszakban az óvónő feladata az, hogy figyelje a gyermekeket és megismerve képességeiket, érdeklődésüket előkészítse és megtervezze a későbbi évek fejlesztő munkáját.

Foglalkoztatási formák:

- egyéni, (individuális)
- páros,
- mikrocsoportos.

Kis csoportokban dolgozva maximálisan figyelembe tudjuk venni a gyermekek egyéni munkatempóját (nem kerül stresszhelyzetbe az aki lemarad). E foglalkoztatási forma lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek egyéni képességeinek megfelelően differenciált feladatot adjunk. A gyermekeknek módjuk nyílik arra, hogy saját maguk gyűjtsenek tapasztalatokat a cselekvés során. Sok problémahelyzetet hozunk létre, ezzel aktivizálva a gyermekeket a gondolkodásra.

Alapvető követelmény a játékoság, a cselekvő részvétel.

Az óvodában az életkori sajátosságok miatt a matematikai tanulás több formája valósul meg:

- utánzások, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzés, az óvónő által,
- irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

Feldolgozásra javasolt témák:

- Minőségi eltérések megfigyeltetése (nagyobb, hosszabb, magasabb, szélesebb).
- Mennyiségi eltérések megfigyeltetése (sok, kevés, több, kevesebb, semmi, eggyel több, a 6 több mint az 5).
- A mennyiségi eltérések megállapítása (párosítás, csoportosítás, bontás, számlálás)
- Tő-és sorszámolás (10-ig).

- Azonosságok, egyenlőség megfigyelése / színezés, tépés, vágás, festékfolt /.
- Becslések, mérések
- Vonalak megfigyeltetése / egyenes, ferde, görbe vonal rajzolása, zárt vonalak /.
- Térbeli tájékozódás
- Gömb, téglatest, kocka, kör, téglalap, négyzet
- Sorba rendezések, sorozatok
- kis számok összkép alapján
- Vonalak, zárt vonalon belül, ill. kívül lévő pontok
- Szimmetrikus alakzatok felismerése
- Térfogatok mérése különbözőegységekkel
- Területek mérése különféle egységekkel
- Hosszúságok mérése különféle egységekkel

Eszközök:

- a csoportszoba játéakai, munkaeszközei,
- berendezési tárgyak, mérési eszközök,
- munkalapok, feladatlapok, kártyák, társasjátékok,
- a gyermekek által barkácsolt, vagy közösen készített eszközök, tárgyak,
- termések, gyümölcsök, egyéb természetes anyagok,

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését,
- fejlessze a gyermekek intellektuális érzelmeit (önbizalom, kitartás felfedezés, tudás öröme)
- értelmi képességek fejlesztése, a gyermekek logikus gondolkodásának alakítása
- támaszkodjon a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire,
- a matematikai képességek fejlesztését játékosan, a játékba építetten valósítsa meg,

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Képesek az óvónő kérdéseit, gondolatát megérteni, követni.
- Matematikai jellegű helyzetekről, problémákról saját gondolatukat elmondják, egymás állításának igazságát megítélik.
- Szívesen vállalkoznak a problémák megoldására.
- Képesek sorok folytatására, sorba rendezésére, válogatására. Ismerik a sorszámlálást.
- Helyesen használják az összehasonlítást kifejező szavakat: hosszabb, rövidebb, több, kevesebb stb.
- Tudnak mennyiségeket összemérni, egységekkel mérni.
- Tudnak párosítani.
- Elrendezéssel, bontással állítanak elő ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Tudnak másolással a mintával megegyező alkotásokat kirakni.
- Képesek sík és térbeli alakzatok szétválogatására, egyszerű tulajdonságok megnevezésére.
- Tudnak térben tájékozódni. Ismerik az irányokat, értik és követik a kifejezéseket.
- Ismerik a névutókat.

4.6. Művészeti tevékenységek

Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Mindennapi feladataink közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti.

Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A jó ízlésű óvodapedagógus saját példáján keresztül nagyon sokat tud tenni, szinte észrevétlenül a művészeti nevelés érdekében. A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata.

Óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. A gyermek kreatív megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő.

Sokféle alkalmat adunk arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat.

A művészeti tevékenységek nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, amelyeket játékidőben vagy szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Ebbe a fogalomkörbe a mesevers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája.

4.6.1. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelésnek a gyermek egész lényét át kell hatnia. Óvodánkban a zenei felkészítés kiegészül az óvodai hagyományápolás- népszokások körével.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

Az ének-zene komplexen kapcsolódik a külső világ tevékeny megismeréséhez. A megismert dalanyag sokirányú nevelő hatása mellett jól szolgálja a valóság hangulati elemeinek megéreztetését. A zenei nevelés a mesékkel, versekkel és az anyanyelvi neveléssel van a legszorosabb kapcsolatban. A mondókák, a dalok szövegének hanglegjtését, ritmusát pontosan követik a gyermekdalok. Az új szavak a szókincset bővítik, a mozgással egybekötött cselekvések a szavak pontos megértését segítik.

Az óvodai ének-zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapjaink része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Az ének-zenei nevelésünk alapidokumentuma: Forrai Katalin "Ének az óvodában" c. könyve, s az ebben található instrukciók a zenei nevelés területén.

Egy-egy körülhatárolt feladatcsoportot akár két-három héten keresztül is lehet gyakorolni.

A csoport életkori összetétele és a gyerekek egyéni fejlettsége határozza meg a képességfejlesztést. A zenei hallás-és ritmusérzék-fejlesztés feladatait úgy tervezzük, hogy az tükrözze, milyen területen kell fejleszteni, honnan és hová szeretnénk eljutni. A képességfejlesztés fokozatait általában addig gyakoroljuk, játszunk, amíg a gyermek tökéletesen nem tudja azt, ami tőle elvárható. Csak utána lépünk tovább a következő szintre, és időnként vissza is térünk, időt hagyva az érési folyamatra.

A zenei nevelés tervezésében és megvalósításában érvényesül az évszakokhoz, ünnepekhez való kapcsolódás és a komplexitás.

A csoportszobákban megszokott helye van az ének-zenének,(szőnyeg) amely megfelelő nagyságú a dalos játékok számára. Lehetőséget teremtünk a spontán zenélésre, éneklésre, táncra, mozgásra, az improvizációs képességek fejlődésére.

A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös éneklés. Fontos, hogy a gyermekek felszabadultan énekeljenek. A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés, örömet jelentenek a gyermekeknek, közben fejlődik esztétikai

fogékonyságuk, zenei ízlésük, magatartási kultúrájuk, és mindennapi tevékenységüknek részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására napközben bármikor adódhat alkalom.

Mini és kiscsoportban legfontosabb feladatunk: a gyermekek figyelmének felkeltése, megfelelő hangmagasságú, tiszta énekléssel az egyenletes lüktetés megéreztetése.

- éneklés egy- két gyermekkel
- ölbeli játékokkal
- höcögtetőkkel
- kis hangterjedelmű gyermekdalokkal
- mondókákkal
- játékos, utánzó mozdulatokkal (helyben)

Középső csoportban feladatunk:

- játékos közös éneklés, kisebb csoportban.
- bábbal egyéni éneklésre serkentés
- körbejárás elsajátítása
- egyenletes lüktetés megéreztetése járással
- akusztikus inger és a mozgás összekapcsolása (taps, dobbantás stb.)
- utánzó mozdulatok, változatos sorformák játszása

Nagy csoportban feladatunk:

- a csoport tisztán énekeljen, az óvónő indítása után egyedül is
- a tiszta éneklés javítása csoportban és egyénileg
- merjenek önállóan dalt választani, egyedül énekelni
- esztétikus kör alakítása, megtartása
- nagy térben mozgó komplikáltabb mozgásformák elsajátítása Pl. szerepcserés, párválasztós, sorgyarapodós játékok
- tempó és dinamika összekapcsolása
- zenei kreativitás fejlesztése: karmesteres játékkal, mondókák dallamosításával, kérdés- felelet játékokkal stb.
- nagyobb hangterjedelmű dalok, népdalok, énekes játékok megtanítása

Kiscsoportban a kezdeményezések kötetlenek. Középső-és nagy csoportban kötetlen és kötött foglalkozásokat tervezünk.

Zenehallgatás alkalmával lehetőségünk van arra, hogy hangszeres zenei élményt nyújtsunk, alkalmanként más népek kultúrájából származó dalokat, zenei alkotásokat ismertessünk meg a gyermekekkel.

Mindig az adott csoport fejlettségi szintjét figyelembe véve döntünk arról, hogy milyen formában valósítjuk meg a zenei nevelés feladatait.

Fejlesztés tartalma, dalanyag, zenei feladatok:

- magyar népi gyermekjátékdalok, műdalok korcsoportnak megfelelő mennyiségben való kiválasztása
- tiszta éneklés érdekében gyakori önálló éneklés
- dinamika megjelenése: halk-hangos alkalmazása
- finomabb hangszínek meghallása, megkülönböztetése
- szöveg és dallamvisszhang, ritmusvisszhang
- egyenletes lüktetés érzékeltetése mozgással, különböző mozdulatokkal
- dalok, mondókák ritmusának érzékeltetése
- tempóérezkeltetés: gyors-lassú
- magasabb, mélyebb hangok megkülönböztetése, térben való
- „megmutatással” (dallammal)

- hangszerek zörejhangszínek felismerése
- szöveg és dallamotívum kiemelése mozdulatokkal dallamfelismerés dúdolásról, hangszerről ütőhangszerek használatában jártassá válnak
- dalos játékok bonyolultabb, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó formájának elsajátítása
- a zenehallgatás minden adódó alkalomhoz kapcsolódhat, felmerülő humoros helyzetekhez, munkatevékenységekhez, stb.
- a környezet hangjai és igényes kortárs zenei anyag

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- élvezettel játszanak a gyerekek énekes játékokat,
- gátlás nélkül, egyedül is tudnak énekelni,
- élvezik a zenehallgatást,
- érzik az egyenletes lüktetést és a dalok, mondókák ritmusát,
- a halk-hangos, gyors-lassú éneklést, mondókázást biztosan produkálják,
- egyszerű ütőhangszerek használatában jártassá válnak, bátran, szívesen veszik kézbe,
- a zene ritmikájának hatása az esztétikus-koordináló-összehangolt mozgást fejleszti,
- önmaguk is bátran, kreatívan improvizálnak dallamokat, esetleg szöveggel párosítva.

Az óvodapedagógus feladatai az ének-zenei nevelés folyamatában:

- Felkelteni a gyermekek zenei érdeklődését, formálni zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A zene megszerettetése, a közös éneklés, illetve játék iránti igény felébresztése és örömeinek átélése.
- Az együttes játék örömeivel az érzelmi beállítódás fokozása, fejlesztése.
- A zenei képességek fejlesztése (zenei hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus szép mozgás) során az érzelmek, közös élmények gazdagítása, az együttes játék számtalan variációjával.
- Biztosítsuk az egész napot, spontán zenei megnyilvánulásokat, pozitív és negatív élmények átélésekor.
- Játékosság érvényesítésének speciális gyakorlati lehetőségei.
- A gyermek ismeretén alapuló személyes, egyéni bánásmód, illetve differenciált zenei képességfejlesztés, (képességszint felmérése az egyéni különbségek feltárásával).

4.6.2. Mesélés, verselés

Tapasztalataink szerint a családokban túlburjánzott a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép játékot, és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, agresszivitásukat, félelmüket és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

Minden nap mesélünk, verselünk, mondókázunk. A mesén való részvétel a gyerekek számára mindig önkéntes. A mesélés a csend szigete, a hozzákészülődés szertartásszerű ismétlődése naponta a napirend szerves része. Fontos a kialakított szokásrendszer, amely elősegíti a meseélményhez szükséges nyugodt légkört. Ehhez kapcsolódnak még a spontán alkalmak, és az elalvás előtti mese.

A mesék, versek, mondókák komplexen (hangulatban, témakörben) kapcsolódnak más tanulási tevékenység tartalmához, például évszakhoz, énekanyaghoz, ünnepekhez, egyéb aktualitáshoz.

Elsődleges forrásaink a magyar népmese-és mondókagyűjtemények, versek és verses mesék.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – **népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi** -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Fontos a kiválasztott anyag helyes arányának megtalálása.

Az anyag kiválasztás fő szempontjai: a gyermekek érdeklődése, fejlettsége.

Tartalma szerint:

- évszakok hangulatát kifejező,
- ünnepek köszöntését szolgáló
- állatokról szóló,
- tréfás, humoros hangulatú
- tündérvilágot megjelenítő,
- mai életet ábrázoló.

A gyermek saját vers-és mesealkotása, annak mozgással és vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Az irodalmi élmények feldolgozását elősegítjük különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával. A meséket többször ismételjük-a legtöbb mesét minél jobban ismerik, annál jobban várják a gyerekek.

Bábozás

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze, ezáltal feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai, szociális élményeit.

A bábjáték forrása lehet:

1. **Az óvónő játéka.**
2. **A gyermek bábjátéka:** -gyermekeinknek mindig áll rendelkezésükre megfelelő méretű báb. A kisebbeknek ujjbáb, síkbáb, a nagyobbaknak fakanálbáb, kesztyűbáb is.
3. **A gyermekek bábkészítő tevékenysége és önálló játéka** az így készült bábokkal. Az óvónők már az óvodába érkezés pillanatában megismertetik a bábba a gyermekeket. A legjobb bábok a gyermekek által hozott kedvencek, szőrös állatok. Mindez elősegítheti az óvodába való beilleszkedést és a különböző szociális problémák megoldását is egy-egy gyermeknél. Feladatunk, hogy oldott légkört biztosítva legyen alkalom játékidőben paraván mögött vagy a nélkül is megszólaltatni a számukra vonzó bábukat. Gondoskodnunk kell, hogy a bábozáshoz szükséges kellékek a gyermekek rendelkezésére álljanak a nap folyamán.

A bábozásnak nagyon nagy szerepe van a személyiség fejlődésében. Itt a bábok mögé bújva igazán lehetőség van az önmegvalósításra. A közös bábozás hat a társas kapcsolatok alakulására. Bábozás közben figyelni kell a társra és alkalmazkodni kell hozzá. A játék közben élmények, tapasztalatok elevenednek fel, így fejlődik emlékezete, a kitalált történetekkel pedig fantáziája. A báb mögé bújva bátrabban megszólalnak a gátlásos gyermekek is.

Dramatizálás

Dramatizáláskor a gyerek saját, vagy irodalmi élményeit játsszák el kötetlen módon.

Ennek feltétele, hogy ezek tartalma érzelmileg megragadja, hasson a gyerekekre. Fontos, hogy a csoportban az aktuális játékokhoz, jelenetekhez a kellékek, jelmezek kéznél legyenek.

Az óvónő kísérje figyelemmel, ha a gyermekek maguk kezdeményeznek dramatizálást. Ha szükséges, segítse őket a díszletek elkészítésében, a tér berendezésében, a szereplők kiválasztásában, ami nem a szerepek kategorikus kiosztását jelenti, hanem a gyermekek önismeretéből fakadó megbeszélést. Serkentse a gyermekeket arra, hogy párbeszéd mellett spontán szavakkal, mozgással, mimikával, gesztusokkal is elevenítsék meg a történetet.

Az irodalmi anyag összeállítása

A 3 – 7 éves gyermekek irodalmi anyaga

Beszoktatás idején:

A beilleszkedést a gyermek – felnőtt, gyermek – gyermek közötti kapcsolat elősegítésében nagy szerepet játszanak az ún. ölbeli játékok, cirógatók, babusgatók, sétáltatók, hintáztatók, höcögtetők. Alkalmazzuk ezeket!

Kiscsoportban

- rövid, egyszerű állatos meséket
- rövid verseket, verses meséket
- láncmeséket
- mondókákat ismertetünk meg a gyermekekkel.

Középső csoportban:

- hosszabb verseket, meséket tanulunk
- önálló versmondásra ösztönözzük a gyermekeket
- próbálkozunk a dramatizálással, bábozással

Nagy csoportban:

- több versszakos verseket
- verses meséket
- tündérmeséket, tréfás meséket ismerünk meg
- hosszabb történeteket memorizálunk
- dramatizálunk
- egyéni mesemondásra ösztönözzük a gyermekeket
- kitalált mesék, vagy történetek elmondására adunk lehetőséget

A kisgyermek életkori sajátosságaiból adódóan versgyűjteményeinkben a rövid, tömör, színekkel teli verseket szedjük csokorba. A játékos mozgással összekapcsolt mondókázás, verselés átszövi a gyermekek mindennapjait. Fontosnak tartjuk, hogy a családban is meséljenek, mondókázzanak, verseljenek a gyermekeknek. Az óvodáskorúak irodalmi nevelésében a csupa ritmus, csupa játék, a gyermeki szemléletet sugárzó alkotásoknak van helye.

A mesélés rendszere

- nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között: mindkettő fontos a maga helyén, egyik sem pótolható a másikkal
- kihasználva a napi tevékenység során adódó helyzeteket, többször is előfordul mondókázás, mesélés -kapcsolódva az aktualitásokhoz

Az óvónő feladatai a mese-vers tevékenységgel kapcsolatban

- változatos irodalmi élmények közvetítése
- életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása
- elsősorban a magyar népi, ill. műalkotásokból választás, ezentúl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből
- az irodalmi élmény befogadásához szükséges szertartás kialakítása
- a gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására
- kiegészítő és bábeszközöket szívesen barkácsol
- a gyermekeket mese-vers alkotásra ösztönzése
- képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- a könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- irodalmi művek ajánlása a szülőknek
- a mesélés fontosságának megismertetése szülői körben

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A gyerekek játék közben odaillő szövegeket, rigmusokat mondogatnak. Az elhangzott vers, mondóka ismétlését kérik. Társak az óvónő énekes, halandzsás, mozgásos improvizáló játékkezdeményezéseiben. Hangzás, hangulat, érzelmé és alkalom egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját, kötői képeit. Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában. Megszilárdulnak a meshallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, a figyelem fenntartásának és ellenőrzésének játékos, egyezményes jelzéseit. Figyelmesen, csendben végighallgatják a mesét, s viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képek készítésének jelei. A folytatásos mesék, verses mesék szálaikat össze tudják kötni. Van néhány kedves mesehősük, a vele megtörtént dolgokat beleviszik játékukba. Az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásaik közé tartozik. A mesében elhangzottokról beszélgetnek, a szereplők érdekes szólásait furcsa vagy szép hangzású nevét megjegyzik, a mese témájú játékokban egymást is így szólítják. A meséskönyvek képeit önállóan is hosszan nézegetik, egymásnak mutogatják. Kérik a felnőttet, hogy meséljen róla. Az olvasást utánozzák, egy-egy betű megfejtése iránt is érdeklődnek. A könyvekben a képek alapján megtalálják legkedvesebb meséiket. Ismerik az óvoda gyerekkönyvespolcát, a könyvek között eligazodnak. Vigyáznak a könyvekre.

4.6.3. Rajzolás, mintázás, kézi munka

Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. Maga a tevékenység és ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet alakítására és az esztétikai élmények befogadására. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

A vizuális tevékenységek (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás) a gyermekek kedvenc tevékenységei közé tartoznak. A feladatunk elsősorban az hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenység külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen rendelkezésre áll mindenféle anyag és eszköz, amivel a fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak, alkothatnak.

Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek megismerjék a tevékenységükhöz használható természetes anyagokat, azok tulajdonságait, a velük való bánásmódot. Mindazt a „kincset”, amit a gyerekek a természetben gyűjtöttek alkotó-alakító tevékenységükhöz felhasználhassák. A kisebb gyermekek ismerkednek az anyagokkal, eszközökkel és technikákkal. Ábrázoló tevékenységük beleépül játékukba. Szabadon irkálhatnak, rajzolhatnak, mintázhatnak, téphetnek, vághatnak, stb. Ezáltal átélik az alkotás, a színek, a formák adta örömet. Építés során megismerkedhetnek a különböző tárgyak formáival, tulajdonságaival. A nagyobb gyermekek manuális tevékenysége továbbra is beépül játékukba. A gyermekek alkotó-alakító tevékenységét újabb technikák megismerésével bővítjük. Képalakító tevékenységüket segítjük élményeikhez kapcsolódó témákkal. A természetes és más anyagok felhasználásával ajándékokat készítenek, illetve játékokat, játékkellékeket, bábokat.

A tevékenységek megszervezéséhez pedagógiai alapot adnak: évszakok változásai, a természet szépségei a gyermekek által megérthető világ tárgyai és eseményei ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, **szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal**, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. **Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.**

A vizuális nevelés csoportosítása

1. Firkálás

Az első olyan vizuális tevékenység, amelynek nyoma marad. A firka az érzelmekről, indulatokról, kézügyességről ad képet. Firka nélkül nem kezdődhet el az ábrázolás korszaka.

2. Ábrázolás

Az ábrázolás a gyermek első alkotó tevékenysége. A gyermekek élmény-és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. Ezért a vizuális tevékenység egyben hű képet is ad a gyermek gondolkodásáról, fejlettségi szintjéről.

Az ábrázolás jelentősége:

- fejleszti a látást
- fejleszti a logikát
- elősegíti az ismeretszerzést
- esztétikai igényességet alapoz meg és fejleszt.

3. Kézművesség

Lényege, hogy valóságos tárgyakat hoz létre. A kész munkák jellemzője, hogy közvetlenül is felhasználhatók. A kézművesség is alkotó tevékenység.

A kézművesség jelentősége:

fejleszti a következetes gondolkodást fejleszti a képzelőerőt önfegyelemre, kitartásra nevel, elősegíti sokféle anyag és eszköz megismerését bevezeti a valódi munkatevékenységet központi szerepe van a kézügyesség fejlesztésében

4. Díszítés

A díszítés szerepe a szépítés, ami formai, színbeli szabályosságon alapszik, szimmetriát, ritmust mutat.

A díszítés jelentősége:

- fejleszti a ritmusérzékét,
- a geometrikus látásmódot,
- elősegíti a szabálytudat kialakulását,
- fejleszti a sajátos vizuális logikát,
- sajátossága miatt az írás, olvasás elsajátítását készíti elő.

5. Építés

Meglevő alapelemekből összeszerkesztést, összerakást nevezünk építésnek, ami konstrukciós játéktevékenység. Ezt a tevékenységet inkább játéknak nevezzük, pedig rengeteg vizuális támpontja van.

Az építés jelentősége:

- fejleszti a térészlelést,
- fejleszti a logikus gondolkodást,
- társakkal való együttlét megtanulása,
- belelátó és elvonatkoztató képesség fejlesztését mozdítja elő,
- szerepet játszik a téralakító képzelőerő kialakulásában.

A vizuális tevékenységek helyszínei:

- csoportszoba (asztalon, talajon, falon, ablakon)

- udvaron (aszfalton, homokozóban, télen hóban)
- természet

Választható témakörök:

- képlékeny anyagok tulajdonságaival való ismerkedés (agyag, gyurma, méhviasz, mézes-, linzertészta)
- egyszerű szerkezetű állatok készítése sodrással(giliszta, csiga , kígyó) gömbölyítéssel (madarak, négy lábú állatok)
- hógolyó, hóember, hó vár,
- homoksütemények, homok alagút, homokvár
- termésekből, növényi részekből segítséggel alkalmi játékok , népi játékok készítése (pipacsbaba, gyermekláncfü koszorú, nyaklánc)
- papírból egyszerű hajtogatások (virág, levél, madár)
- papírból egyszerű formák kivágása
- textilből terítők
- gyöngyfűzés fagyöngyből, termésekből füzérek termésekből, levelekből különböző nagyságú, alakú papírdobozokból házak, járművek készítése
- tojásfestés, díszítés képlékeny anyagba nyomhagyással.

Az óvodapedagógus feladatai a vizuális tevékenységekkel kapcsolatban:

- megfigyelési, tapasztalatszerzési lehetőségek és élmények biztosítása
- a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- megismertetni a gyermekeket különböző anyagokkal, eszközökkel egyszerű munkafogásokkal, technikai alapelemekkel
- a gyermekek megfigyelő képességének fejlesztése, a gyermekek képi-plasztikai kifejező nyelvének fejlesztése, egyéni érettségi szintjükhöz igazodó differenciált fejlesztéssel,
- kreativitás fejlesztése
- a gyermekek esztétikum iránti vonzódásának, jó ízlésének megalapozása esztétikus környezet biztosításával; a környezet esztétikai jelenségeiben, a művészi alkotásokban történő gyönyörködtetéssel
- megfelelő hely, idő, légkör és megfelelő mennyiségű eszköz és anyag biztosítása az egész nap folyamán
- a gyermekek ismerjék meg a tevékenységükhöz használható eszközök és anyagok tulajdonságait és a velük való bánásmódot
- megtanítja az ábrázoló tevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, kézmosás, védő asztalterítő
- bemutatja a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődésüknek megfelelő technikákat és anyagokat
- a gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja
- az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Képalakításban egyéni módon, biztonsággal jelenítik meg ismereteiket, gondolataikat, élményeiket.
- Örömmel, saját kezdeményezésükre is ábrázolnak, megtanulnak „látni”.
- Örülnek alkotásuknak.
- Rácsodálkoznak a szépre, tudnak gyönyörködni benne.
- A gyermekek önállóan tudnak választani a megismert és elsajátított technikák közül.
- Természetes anyagok felhasználásával is tudják céljukat kreatívan megvalósítani.
- Téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.

Fejlődik képi gondolkodásuk, esztétikai igényességük. A laza ceruzafogás, biztos vonalvezetés, a félelemmentes hozzáállás azt jelenti, hogy manuális és pszichológiai téren is olyan érettségi fokra jutottak a gyerekek, hogy számukra nem okozhat majd problémát az iskolában iskolássá válni.

4.7. Mozgás

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy próbáljuk kialakítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülésel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk. Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk.

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek, teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk

A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás) és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A természet erőivel -napfény, levegő, víz -történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A foglalkozások időtartama az óvodában eltöltött évek során fokozatosan emelkedik, mindenkor igazodva a gyermekcsoport összetételéhez, fejlettségi szintjéhez. 3-4 éves gyermekeknél kezdetben 4-5 perc jó hangulatú, nyugodt játékos légkörű foglalkozás biztosítja a mozgás megszerettetését.

A mindennapi testnevelés időpontját a napi tevékenységhez igazodva az óvodapedagógus tetszőlegesen választhatja meg.

Az eszközök és tevékenységek kiválasztásánál szem előtt tartjuk a gyermekek életkorát, fejlettségi szintjét és a csoport összetételét.

3–4 éveseknél

a természetes nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni. A csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket biztosítjuk a csoportszobában, illetve lehetőséget adunk az asztalok alatti bújócskázáshoz.

4–5 éves korban

nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. A koordináció fejlesztését szolgálják a célba dobó játékok, kugli, ugróiskola, ugrókötelezés, barkácsoló tevékenység is. Az egyensúly fejlesztésére a szabad játékokban a különböző hinták, libikókák, a füles labda, a lépegető alkalmasak.

5–6–7 éves korban

a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékokban nagyon sok lehetőség nyílik ennek spontán fejlesztésére, például az ábrázolási technikák gyakorlása során, tépés, vágás, varrás, gyöngyfüzés vagy legózás, konstruálás stb. Meggyőződésünk, hogy a kellemes légkörben, jól szervezett mozgásos tevékenységekben a gyermek örömmel vesz részt.

Mindennapos mozgásos tevékenység

A napirend fontos része, mely a gyerekek fejlettségétől függően 5-10 percre tart. Megalapozzuk azt az igényt, hogy rendszeresen mozogni jó és szükséges. Középpontban a mozgásos játékok állnak, melyek aktív pihenést jelentenek a gyermekeknek. Kiegészülnek a járás, futó és gimnasztikai gyakorlatokkal. Teremben, öltözőben az óvoda egész területén biztosítunk lehetőséget a mozgásra. Törekszünk arra, hogy minél többet tartózkodjunk a szabad levegőn, ahol a legjobban ki lehet használni a mozgásos játékok kooperatív, fejlesztő hatásait.

Kötelező testnevelés foglalkozás

Heti egy alkalommal szervezzük a teremben, jó idő esetén, az udvaron. A testnevelés foglalkozások során teremtünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a testi deformitások megelőzésére is (lábboltozat erősítés, gerinctorna).

A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben. Minden nap lehetőséget biztosítunk arra, hogy az épület és az udvar adottságának figyelembevételével, óvónői irányítás mellett aktívan kielégítsék mozgásigényüket a gyermekek.

Objektív feltételek:

Az udvarok és csoportszobák adottságait figyelembe vesszük a foglalkozások megtervezésekor. Gondot fordítunk az alkalmazásra kerülő kézi-és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára és hogy megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

Szubjektív feltételek:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszony nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés sikerességét. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásában tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásában elért sikereinek.

Döntő feladata:

- a gyermeki szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése,
- a motoros képességek fejlesztése,
- vázizomzat erősítése,
- a helyes testtartás kialakítása,
- mozgás és játékgéni természetes gyakorlatokkal és játékokkal történő kielégítése.

A mindennapi testnevelés tartalma:

(döntő mértékben a természetes gyakorlatok képezik -változatos formában, különböző irányban, eszközzel és eszköz nélkül is célszerű gyakorolni). A végrehajtás fokozatainak megválasztásakor a gyermekek egyéni képességeit vesszük figyelembe.

A mozgásanyag két nagy csoportra osztható:

- Atlétikai vonatkozású főgyakorlatok
- Tornavonatkozású főgyakorlatok.
- Természetes mozgások: járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás, kúszás, csúszás, mászás, hossztenhely körüli gurulás, gurulóátfordulás.
- Szabadgyakorlati lapformájú gyakorlatok: szabadgyakorlat, labda gyakorlat, karikagyakorlat, szalag gyakorlat, babzsák gyakorlat, kötél gyakorlat, kendő gyakorlat, kocka gyakorlat, kisszék gyakorlat, pad gyakorlat, páros gyakorlat, bordásfal gyakorlat,
- Testnevelési játékok: futó játékok, fogó játékok, egyéni, páros, csoportos versengések, sorversenyek, váltóversenyek
- Tréfás gyakorlatok.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettsége és jó ritmusa
- mozgástapasztalatuk az egyensúlyozásban és ugrásban növekszik
- cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak
- fejlődik tér-és időtájékozódásuk, mozgásigényük
- testnevelési játékokat játszanak az óvónő segítségével, a szabályok betartásával
- a természetes járást ütemes járással váltakoztatják
- mozgásukat megtervezik
- ugrásukat fékezik talajéréskor (a jó technikájú talajfogás az udvari eszközök használatánál is elengedhetetlen)

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának feltételeit,
- különböző mozgások elsajátításának folyamán a gyermekek mozgástapasztalatára, játékos kedvére építsen
- adjon lehetőséget, hogy az adott gyakorlatot ki-ki saját képességei szintjén hajtsa végre
- gyakorlatvégzése mintaszerű, örömteli legyen
- mindig értékelje az eredményes végrehajtást
- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Adjon ötletet, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a **közösséghez való tartozás élményét**, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

V. A nevelés tervezése és időkeretei

A tervezésnél számításba vesszük, hogy az egyes gyerekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően.

A cél és feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon éves, negyedéves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában havi, kéthetes, hetes periódusban tervezünk.

A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok.

A gyermekek folyamatos megfigyelése, élményei meghallgatása és közös élmények nyújtása is a tervező munkánkhoz tartozik.

A tervezésnél nem az ismeretanyag növelését tartjuk fontosnak, hanem több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés formáját nem a gyermek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermekeket.

A fejlesztés keretei:

A teljes nevelési folyamat osztott és részben osztott csoportokban történik. Ebbe illeszkedik a tanulási folyamat, melynek részei:

- Az óvodapedagógus által irányított megfigyeléses tapasztalatszerzés, felfedezés
- spontán, játékos tapasztalatszerzés
- cselekvéses tanulás
- komplex foglalkozások rendszere, kötetlen kezdeményezések

A nevelés időkeretei:

A **napirend** biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. Igazodik a különböző tevékenységekhez, gyermeki szükségletekhez és helyi szokásokhoz. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye.

A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokolttá teszi, változtatható módosítható.

A napirend általános időkeretei:

- játék és szabadidős tevékenység 6 óra
- étkezés, pihenés 3 óra
- öltözködés, tisztálkodási tevékenység 1,5 óra
- komplex foglalkozások max. 5-35 perc

- a napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események hatására.

Heti rend:

A heti rend kialakítása az óvodapedagógus feladata. A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A heti rend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek, javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen. Számptalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex foglalkozások helyei, de az időkeretei is megváltoztathatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Heti, kétheti, havi tanulási tervkészítés
- Negyedéves gondozási-nevelési tervkészítés
- Heti rend és napirend összeállítása
- A gyermekek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése: óvodába lépéskor anamnézis felvétele, fejlettségmérő lap vezetése)
- A nevelőmunka folyamatos értékelése

VI. Az óvodai ünnepek

Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál a nevelésnek a közös tevékenykedéssel, az esztétikai élmények hatásával.

Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából is fontosak, hiszen a kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget.

Az óvodai ünnepek a szülőkkel való együttműködés fontos színterei, lehetőség nyílik az óvoda egyéni arculatának megmutatására. Az ünnepi készülődésbe lehetőség szerint a szülőket is bevonjuk, így jobban megismerhetik munkánkat. Munkadélutánra hívjuk őket, ahol segítségüket kérjük az ünnepi készülődéshez

Az ünnep hangulatát a készülődés adja meg, a gyerekek közösségi érzésének alakítására ad alkalmat.

Elegendő időt biztosítunk az ünnepekhez kapcsolódó tevékenységek elvégzéséhez. Közösén készítjük el a gyerekekkel az ünnepekhez szükséges eszközöket, díszítést, kellékeket.

Az ünnepek időtartamánál figyelünk arra, hogy ne legyen megterhelő, fárasztó a gyermek számára. Az ünnepek helyszínét úgy választjuk ki, hogy mindenki kényelmesen elférjen, kerüljük a zsúfoltságot. Így a helyszín lehet a teremben és a szabadban egyaránt az adott körülmények figyelembevételével.

Az ünnep külsőségei sokat jelentenek a gyerekeknek, ezek jelzik számukra hétköznapitól eltérőt, a különlegest. A feldíszített terem, az új, ünneplő ruha, a megterített ünnepi asztal érzelmileg nagyon fontos számukra, megfoghatóbb számukra az ünnep érzése.

Óvodai ünnepeink:

1. Az óvodai élet hagyományos ünnepei
Anyák Napja, Évzáró, Gyermeknap, a gyerekek születésnapjai
2. Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek:
Advent, Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét
3. Nemzeti ünnep:
Március 15. június 4., október 23.
4. Jeles napok:
Madarak és fák napja, Föld napja, Víz napja, Állatok világnapja
5. Helyi hagyományok:
Idősek napja, Advent Tahitótfalun, Szent Mihály nap, Családi Sportnap

VII. Kapcsolatrendszerünk

A családokkal való kapcsolattartás nagyon fontos, hiszen az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Ehhez meg kell ismernünk a családokat, gyerekeket, hiszen különböző családokból, eltérő anyagi és szociális környezetből érkeznek.

Célunk, hogy az óvodai nevelés feladatait megismerjék a szülők és a két nevelési terület (óvodacsalád) minél inkább összhangba kerüljön.

Az együttműködés formái:

- beiratkozás
- családlátogatás (igény szerint)
- anyás beszoktatás
- szülői értekezlet
- családi barkács- és munkadélutánok
- napi találkozások
- ünnepélyek
- kirándulások

Az óvodát a külső intézményekkel, szervekkel fenntartott kapcsolataiban az óvodavezető képviseli. Az éves munkatervben rögzítettek alapján, a nevelőtestület is kapcsolatot tart a különböző társintézményekkel.

1. Polgármesteri Hivatal és óvoda kapcsolata
  - jelentések, beszámolók, intézményvezetői tanácskozásokon keresztül kölcsönös informálás
2. Általános iskola és óvoda kapcsolata
  - gyermekcsoportokkal látogatás az általános iskolába
  - első osztályosok látogatása az óvodába
3. Nevelési Tanácsadó és óvoda kapcsolata
  - iskolaérettség megállapítása a nevelési tanácsadó vezetője részéről, a nagycsoportos óvodások köréből (óvodavezető, csoportvezető óvónő javaslata alapján)
  - logopédiai szűrések és kezelések az arra rászoruló gyermekeknél
4. Gyermekjóléti szolgálat és az óvoda kapcsolata

- az óvoda GYIV – felelőse folyamatos kapcsolatot tart a gyermekjóléti szolgálattal, szociális segítővel, amelyről az óvodavezetőnek rendszeresen beszámol. A kapcsolattartást vezetői szinten az óvodavezető gyakorolja, gondozza.

5. Gyermekorvos, védőnők és az óvoda kapcsolata

- szükség szerinti látogatások

6. Egyházak és az óvoda kapcsolata

- a hitoktatás megszervezésének elősegítése – heti egy alkalommal külön helyiségben hitoktatás

7. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

Integrált nevelés

Közoktatási törvény külön fejezetben foglalkozik a különleges gondozáshoz, rehabilitációs célú foglalkoztatáshoz való jog érvényesítésével. E szerint a gyermekek jogaival összhangban különleges gondozásra tarthatnak igényt azok a gyermekek, akik testi, érzékszervi, értelmi vagy más fogyatékosságban szenvednek.

A sajátos nevelési igényű gyermekek

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el a megfelelő fejlettségi szint.

A sajátos nevelési igényű gyermekek jogai:

A sajátos nevelési igényű gyermek különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő pedagógiai és speciális irányú ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

A képzési kötelezettség a tankötelezettség fennállásának végéig tart, idejének meghosszabbításáról a szakértői és a rehabilitációs bizottság dönt.

A sajátos nevelési igényű gyermek szüleinek joga és kötelessége:

A szakértői vélemény eredménye alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa.

A sajátos nevelési igényű gyermek is az általános szabályok szerint – 3-7 éves korban – vehet részt az óvodai nevelésben. Számára az óvodai nevelést akkor lehet, illetve kell biztosítani, ha a gyermek részt tud venni az óvodai nevelésben.

A fogyatékos megállapítására kizárólag a tanulási képességet szolgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok jogosultak komplex – orvosi, pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai – vizsgálat alapján.

Az integrációs programunkkal célunk

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV.

törvény szellemében a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek:

- esélyegyenlőségének növelése,
- a hátrányok csökkentése,
- egyéni szükségleteinek megfelelő speciális fejlesztése,
- az iskolai életmódra és az életpálya-építésre való felkészítés.

Feladatunk:

A valamilyen hátránnyal küzdő gyermekek számára speciális

- személyiségfejlesztő,
- tehetséggondozó,
- felzárkóztató programok szervezése

Szervezési feladatok

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása, valamint teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása érdekében kapcsolatot építünk ki
  - a védőnői hálózattal,
  - az e területen működő civilszervezetekkel.
- A gyermekek minél kevesebb óvodai hiányzása érdekében
  - szülői értekezleteken,
  - egyéni beszélgetések alkalmával alkalmazzuk a meggyőzés pedagógiai módszerét.
- Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A sérülés arányában ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, akaraterőnek, önállóságra törekvésnek, együttműködésnek.
- Az óvónőnek el kell fogadnia másrésről el kell fogadtatnia a sajátos nevelési igényű gyermeket.
- Közreműködésével szocializálódik a gyermek az óvodai közösségbe.
- Együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek szüleivel, hogy a foglalkozások során felmerült tanulási, fejlesztési szituációkat otthon megerősítsék.
- Új szakmai ismeretek befogadása, együttműködés az óvodai munkát segítő szakemberrel.

Speciális nevelés

Logopédia:

Speciális fejlesztés beszédhibás gyermekek részére

- Az óvodába járó gyermekek speciális fejlesztése az év elején végzett szűrővizsgálatok alapján, az arra rászoruló gyermekeknél logopédiai területen történhet.
- Fontos a logopédus és az óvónők szoros együttműködése, a gyermek fejlettségének, hiányosságainak kölcsönös megbeszélése, a fejlesztő teendők egyeztetése és egymás munkájának segítése.
- Kívánatos és ahol megvalósítható, ott sokat segít a szülőkkel való együttműködés is, a szülő bevonása a gyerek célirányos játékos fejlesztésébe.

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy egyre több a beszédhibás gyermek, ill. gyakoribb a megkésett beszédű gyermekek száma, megnőtt a tanulási-, magatartási-, részképességek zavaraival küzdő gyermekek száma. Ezek az okok indokolják a szoros együttműködést és a korai fejlesztést. Súlyosabb esetekben nem csak az iskola előtti utolsó évben, hanem már kis-középső csoportban is lehetőség nyílik a fejlesztésre egyéni vagy csoportos formában.

VIII. Gyermekvédelem

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. Törvény rendelkezései az irányadóak.

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvodai nevelés folyamatában a gyermeki jogok tiszteletben tarása, védelme, erősítése, érvényre juttatása.

A gyermeknek joga van:

- A nevelési és oktatási intézményben, biztonságban és egészséges környezetben neveljék, oktassák. Óvodai napirendjét életkorának megfelelően alakítsák ki (játékidő, levegőztetés, pihenőidő, étkezés, testmozgás).
- A gyermek emberi méltóságának és személyiségének tiszteletben tatása érdekében nem vethető alá embertelen, megalázó büntetésnek, testi fenytetésnek, zaklatásnak, idetartozik az étel erőltetése, a levegőztetés megvonása is. A gyereket közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés nem érheti.
- A gyerek joga, hogy képességének, érdeklődésének megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön.
- Vallási vagy világnézeti, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, fogyatékosága, egészségi állapota nem sérthető.
- A gyerek nevelése és oktatása az intézmény pedagógiai programja alapján történik, mely szerint az ismeretek közlését, átadását tárgyilagosan és többoldalúan kell megvalósítani. Biztosítani kell a foglalkozásokon való részvételét.
- A gyerek cselekvési szabadságát, családi életéhez, magánéletéhez való jogát az óvoda nem korlátozhatja, de a gyerek ezen jogának gyakorlása közben nem veszélyeztetheti saját, illetve társai, az óvoda alkalmazottainak egészségét, testi épségét. Nem akadályozhatja viselkedésével a többiek művelődéshez, fejlődéséhez való jogát. A gyermek szüleitől vagy más hozzátartozójától csak a saját érdekében, törvényes, meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okokból fennálló veszélyeztettség miatt nem szabad családjától elválasztani.

A gyermeki jogok védelme: a gyermeki jogok védelmére köteles minden olyan természetes és jogi személy, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, a gyermek ügyeinek intézésével foglalkozik.

Szülői jogok és köteleességek

- A szülő joga, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, szervezeti és működési szabályzatát, házirendjét, és tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról. A házirend egy példányát a beiratkozáskor a szülőnek betekintés céljából át kell adni.
- Joga, hogy saját gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, a gyerek neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon.
- Kezdeményezheti szülői szervezet, óvodaszék létrehozását, s abban tevékenyen közreműködhet.
- A szülő kötelessége, hogy gondoskodjon a gyermeke testi, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről.
- Biztosítsa gyermeke zavartalan és rendszeres óvodába járását hátrányos helyzetű gyermek esetén hároméves kortól, rendezett körülmények között élő gyerek esetén három éves kortól. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 8.§ (2) A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt.
- Amennyiben a szülő a gyermeket másik óvodába kívánja elvinni, akkor az új óvoda igazolasát meg kell kérni. A visszajelzés hiányában értesíteni kell az illetékes jegyzőt.
- Kísérje figyelemmel gyermeke fejlődését, és a tőle elvárható módon segítse a fejlődés folyamatát, valamint a gyerek közösségbe való beilleszkedését, a közösségi élet szabályainak elsajátítását.
- Rendszeresen tartson kapcsolatot a gyermekével, foglalkozó pedagógusokkal, és részükre az együttnevelés érdekében a szükséges tájékoztatást adja meg.
- Tartsa tiszteletben az óvoda dolgozóinak emberi méltóságát és jogait.

Célunk: a gyermeki jogok és érdekek érvényre juttatása, veszélyeztettség megelőzése, megszüntetése, a hátrányos helyzet kompenzálása.

Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén

1. az óvodapedagógusok szintje:

- Biztosítja a gyermeki jogok érvényesülését.
- Hátrányos és veszélyeztetett helyzetet felismeri.
- Szükség esetén megfelelő szakemberhez, intézményhez irányítja, megszervezi a gyermek felzárkóztatását.
- Biztosítja a gyermekek differenciált és egyéni fejlesztését.
- Figyelemmel kíséri a gyermek rendszeres óvodába járását.
- A feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetséggondozást megtervezi, megvalósítja (a gyermekek fejlődési lapjain feljegyzést készít).
- A szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolatot alakít ki.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő,- óvó intézkedésre javaslatot tesz.
- Közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

2. Gyermekvédelmi felelős szintje:

- Nevelési év elején megtervezi az adott év gyermekvédelmi feladatait.
- Az óvónő segítségével felméri a hátrányos és veszélyeztetett gyermeket.
- Nyilvántartást vezet a HH/HHH gyermekekről.
- Kapcsolatot tart a családsegítő szolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal
- Koordinálja a probléma kezelését, feljegyzi a családokkal kapcsolatos intézkedéseket.
- A gyermekek és a családok anyagi és szociális helyzetéből fakadó különbségeit a család és más intézmények bevonásával, fenntartó közreműködésével a lehető legkisebbre csökkenti.
- Szükség szerint családlátogatásokat végez az óvónőkkel.
- A fogadó órák alkalmával a szülők rendelkezésére áll a felmerülő problémák és kérések megbeszélésére.
- Részt vesz a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett esetmegbeszélésen.

3. Óvodavezető szintje:

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- A gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítése, és az érvényesítés ellenőrzése.
- Kapcsolat felvétele az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel, szociális segítővel.
- Gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az elhangzottakról.
- Rendszeres támogatás iránti kérelmekről a gyermekvédelmi felelőssel, a családsegítővel és az érintett óvónőkkel folyamatosan egyeztet, és a megfelelő intézkedéseket megteszi.
- A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt (gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek).
- Írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős, és a családsegítő személyéről és elérhetőségéről.
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

Feladataink:

- Minden év szeptemberében a csoportvezető óvónők mérjék fel, szűriék ki a hátrányos helyzetű gyermekeket.
- A megfigyelésekről (egész évről) a gyermekvédelmi felelőst és a vezető óvónőt tájékoztassák.
- Kísérjék figyelemmel a nehezen kezelhető gyermekek fejlődését, tárják fel a fejlődési zavarait ha kell irányítsák őket szakorvosi vizsgálatra.
- Kísérjék figyelemmel a hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedését, közösségen belüli fejlődésüket.
- Folyamatosan tartsák a kapcsolatot a védőnővel és a gyermekorvossal.

- Alkalmazzanak egyéni bánásmódot.
- Szülői értekezleten, fogadóórán de a nap bármely szakában adjon lehetőséget a szülőnek az esetleges problémák megbeszélésére.

A gyermekvédelmi felelős részt vesz a helyi Önkormányzat Népjóléti Bizottságának ülésén és javaslatot tesz a szükséges védő-óvó intézkedésekre, anyagi támogatásokra, nevelési segélyekre.

IX. A szülők által igényelt egyéb szolgáltatások

Szülői igény alapján ingyenes szolgáltatás:

- Hitoktatás

Szülők által igényelt, nem kötelező szolgáltatások:

- Kirándulások
- Színházi előadások szervezése

X. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget szintet. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
  - α) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

5. A kiemelt figyelmet igénylő a különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

JEGYZÉK

a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről

1. Óvoda

I. HELYSÉGEK

Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák.

	A	B	C
1.	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
2.	csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoportszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint 2 m ² /fő
3.	gyermekágy/fektető tároló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas csoportonként 1	
4.	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési-oktatási intézménnyel-, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
5.	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani
6.	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában helyben alakítandó ki.
7.	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	közterületen, iskolában is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani
8.	intézményvezetői iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az intézményvezető-helyettes, illetve tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1	
9.	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen és telephelyen) 1	
10.	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes	Ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező, székhelyen és telephelyen 1	
11.	óvodatitkári iroda	ha az óvodában az óvodatitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodatitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi irodával közösen is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi.
12.	nevelőtestületi könyvtárszoba	és óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.

13.	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként (székhelyen vagy telephelyen) 1	
15.	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása – aránytalan teher és többletköltség nélkül - a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
16.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen.
17.	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 (WC - nemenként 1)	Gyermeklétszám figyelembevételével. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen és ott ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.
18.	feelnőtt öltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
19.	feelnőtt mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
20.	feelnőtt WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	Alkalmazotti létszám figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
21.	feelnőtt zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.
22.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
23.	szárító helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol a szárító helyiség a mosó, vasaló helyiséggel együtt kialakítható.
24.	feelnőtt étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
25.	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
26.	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
27.	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
28.	szárazáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
29.	földesáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben

		telephelyen) 1	főznek.
30.	éléskamra	óvodánként (székhelyen telephelyen) 1	és Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.
31.	karbantartó műhely	óvodánként (székhelyen telephelyen) 1	és Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában.
32.	kerekesszék tároló	óvodánként (székhelyen telephelyen) szintenként 2	és Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.
33.	ételhulladék tároló	óvodánként (székhelyen telephelyen) 1	és
34.	A fogyatékoság jellege szerint a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, tervezési program többet is előírhat.		

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	1. Csoportszoba		
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükséglet szerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1	
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	
13.	2. Tornaszoba		
14.	tornapad	2	
15.	tornaszőnyeg	1	
16.	bordásfal	2	
17.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1	
18.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	Ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel; a pedagógiai programban foglaltak szerint.
19.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
20.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		A pedagógiai programban foglaltak szerint.
21.	tükör (az asztal szélességében)	1	
22.	Asztal	1	
23.	Szék	2	Egy gyermek, egy felnőtt.
24.	Szőnyeg	1	
25.	játéktartó szekrény vagy	1	

	könyvek tárolására is alkalmas polc		
26.	4. óvodapszichológusi szoba	Gyermeklétszám szerint	
27.	Asztal	1	
28.	Szék	4	
29.	Szőnyeg	1	
30.	Könyvek, iratok tárolására is alkalmas polc	1	
31.	5. Játszóudvar		
32.	kerti asztal	gyermek-csoportonként 1	
33.	kerti pad	gyermek-csoportonként 2	
34.	Babaház	gyermek-csoportonként 1	
35.	udvari homokozó	gyermek-csoportonként 1	
36.	Takaróháló	homokozónként 1	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez.
37.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	V. rész szerint	
38.	6. Intézményvezetői iroda		
39.	íróasztal és szék	1-1	
40.	tárgyalóasztal, székekkel	1	
41.	Telefon	1	
42.	Fax	1	
43.	Könyvszekrény	1	
44.	Íratszekrény	1	
45.	Elektronikus adathordozó szekrény	1	
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés	
47.	számítógépasztal és szék	1-1	
48.	7. Intézményvezető-helyettesi, tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda		
49.	(a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)		
50.	íróasztal és szék	1-1	
51.	Íratszekrény	1	
52.	Telefon	1	Közös vonallal is működtethető.
53.	számítógépasztal és szék	1-1	
54.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1	
55.	8. Nevelőtestületi szoba		
56.	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1	
57.	Szék	pedagóguslétszám szerint 1	
58.	könyvtári dokumentum	500	Az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.
59.	Könyvszekrény	2	Legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen.
60.	Fénymásoló	1	
61.	Tükör	1	
62.	9. Többcélú helyiség		
63.	tárgyalóasztal székekkel	1	
64.	10. Orvosi szoba, elkülönítővel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	Amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat az óvodában megszervezett, biztosított. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben biztosítva.
65.	11. Gyermekeöltöző		
66.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám	öltözőrekeszen belül elkülönített cipőtároló

		figyelembevételével	
67.	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	
68.	12. Gyermekmosdó, WC helyiség		
69.	Törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	
70.	Falitükör	mosdókagylónként 1	
71.	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

	A	B	C
1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	fésű, fogkefe, fogmosópohár
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylónként 1	ruhakefe, körömkéfe, szappantartó
3.	Fésűtartó	csoportonként 1	
4.	Törülköző	felölt és gyermeklétszám szerint 3-3	
5.	Abrosz	asztalonként 3	
6.	Takaró	gyermeklétszám szerint 1	
7.	ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	

IV. A FELNÖTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	szennyes ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
2.	mosott ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
3.	Mosógép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
4.	Centrifuga	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
5.	Vasaló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
6.	Vasalóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
7.	Szárítóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
8.	Takarítóeszközök	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
9.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna
10.	Hűtőgép	óvodánként 1	
11.	Porszívó	óvodánként 1	

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)		
2.	különböző játékkörök (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként gyermek 30%-ának megfelelő mennyiségben	acsoportszobai és udvari eszközök külön-külön
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként gyermeklétszám figyelembevételével	acsoportszobai és udvari eszközök külön-külön
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként gyermeklétszám figyelembevételével	a az óvoda pedagógiai programja szerint
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs	gyermekcsoportonként	a az óvoda pedagógiai

	képességek fejlesztésének eszközei	gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	programja szerint
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő, eszközök	gyermekcsoportonként gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
11.	Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1	
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	Vetítővászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint
16.	hangszer (gyermekeknek)	gyermekcsoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint
18.	projektor vagy írásvetítő	1	

Érvényességi rendelkezések

A helyi óvodai nevelési program érvényességi ideje: 2018. szeptember 01-től visszavonásig.
A helyi óvodai nevelési program felülvizsgálatának és módosításának indokai:

Kötelező:

- jogszabályváltozás
- fenntartó által meghatározott feladatváltozás.

A program módosítását minden esetben (a törvényekben előírtak szerint)

- a nevelőtestületnek el kell fogadnia,
- a szülői munkaközösségnek véleményt kell nyilvánítania.

Legitimációs záradék

Elfogadó határozat

Az intézmény nevelőtestülete az óvodai program tartalmát megismerte és elfogadta.

Tahitótfalu, 2018.. .....

.....

.....

A nevelő testület képviselői

Egyetértési nyilatkozat

Tahitótfalui Óvodák Szülői munkaközössége (SZMK) kijelenti, hogy az óvodi programmal egyetért.

Tahitótfalu, 2018,. .....

.....

.....

Az SZMK képviselői

A programot jóváhagyta:

.....

Csörginé Kemény Ildikó
óvodavezető

A program nyilvánossága:

A programot a szülők egyeztetett időpontban, az óvoda nyitvatartási idején belül, a székhelyen (2021 Tahitótfalu, Petőfi Sándor utca 12.) telephelyen (2022 Tahitótfalu, Almásy L. u. 17.) olvashatják el, valamint az óvoda honlapján: www.tahitotfalulovodak.hu

Melléklet:

1. sz. melléklet: Tahitótfalui Óvodák és Konyha Egészségfejlesztési Program

Felhasznált irodalom:

Alapító okirat

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

2012. évi CXXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról

20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról

138/1992.(X.8.) Kormányrendelet a közalkalmazottakról szóló tv. végrehajtásáról a közoktatási intézményekben

1997. évi XXXI.tv. a Gyermekvédelemről és gyermekjóléti igazgatásáról

255/2009.(XI.20) Kormány Rendelet Óvodai Nevelés Országos Alapprogram módosítása

A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról

Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában Budapest. 1995.

Boza Erzsébet: Útmutató a tevékenységközpontú óvodai nevelési program művészeti tevékenységek vizuális komplex foglalkozásának szervezéséhez Fabula Humán Szolgálat Bt. Miskolc, 1998

Fábián Katalin: Tevékenység központú óvodai nevelés program Tervezés: ünnepek, ünnepélyek, megemlékezések

Bihariné dr. Krekó Ilona, Kanczler Gyuláné dr.: Útmutató a Tevékenység központú óvodai nevelési program :Természet-társadalomember, Fabula Bt., Miskolc 1998

Szemán Józsefné dr.: Útmutató a matematikai komplex foglalkozás szervezéséhez Fabula humán szolgáltató Bt. Miskolc, 1997.

Fábián Katalin: A tevékenységben kialakuló szokásrendszer kialakítása, a gondozás és az egészséges életmódra való nevelés az óvodában Fabula Humán Szolgáltató Bt. Miskolc 1998.

Fábián Katalin: A tevékenységközpontú óvodai program Fabula Bt. Miskolc 1996.

Óvoda az ezredfordulón Művelődésügyi és Közoktatási Minisztérium Közoktatásfejlesztési Főosztálya /felelős kiadó: Polinszky Mária / Budapest, 1998.

Tahitótfalui Óvodák és Konyha

Egészségfejlesztési Program

Készítette: Csörginé Kemény Ildikó

Hatályos: 2018. szeptember 1-től

1. AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

1.1 AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS CÉLJA

Az óvodai egészségfejlesztés célját a 20/2012. (VII.31.) EMMI rendelet 128. § határozza meg, mely szerint: (1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

I. A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési-oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

1.2 AZ EGÉSZSÉG MEGHATÁROZÁSA

Az egészség fogalmát az Egészségügyi Világszervezet így definiálta:

„Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség és nyomorékság hiánya.”

Az élet és az egészség, az embernek semmi mással nem pótolható alapvető értéke. Nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg. Az egészség megszerzése, fenntartása és fejlesztése az egyed, illetve a közösség egész életén át tartó, az élethez, a sikeres önmegvalósításhoz és a társkapcsolatokhoz szükséges feladatát képezi. Az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérésének feltétele azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik, ha kell, korrigálják.

Napjainkban az egészség megtartása, fejlesztése, az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül, amely feltételezi a személyiség (testi, érzelmi, értelmi, akarati és társkapcsolati viselkedés) megismerését, gyakorlással erősíti a különböző élethelyzetekben a testi-lelki edzettséget, pótolja, kiegészíti a hiányzó egészségvédő képességet, továbbá attitűddé alakítja az egészségvédő magatartást.

1.3 EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS KISGYERMEKKORBAN

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az óvodai nevelés alapvető feladatának a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését, a legteljesebb egészségi potenciáljának elérését, azaz lehetőséget arra, hogy a gyermek a mindennapi élet alternatívái közül a legegészségesebbet válassza. Az egészségfejlesztése kisgyermekkortól kezdődik, így az óvodai egészségnevelés megalapozó jelentőségű a személyiségfejlesztésben. Az egészségvédő potenciál fejlesztése megköveteli, hogy az óvodai nevelés segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.

Az egészség védelme tanítható, fejleszthető. A kisgyermekkorban történő egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van. Ezeket figyelembe véve az óvodai egészségfejlesztés kiemelt nevelési terület. Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat vonatkozik a testi, a lelki és szociális nevelő tevékenységre. Az egészségnek a nevelési folyamat minden mozzanatában alapozó szerepe van.

A modern értelmezésű egészségnevelés széleskörűen készíti fel az óvodás gyermeket az egészségvédelmére: edzi a testi erőnlétét, gondozza lelki (érzelmi, akarati, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét. Az egészség hármasság (testi, lelki, társkapcsolati) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. A speciális egészségfejlesztő szempontokra és módszerekre az óvodapedagógusnak tudatosan kell felkészülnie.

2. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § (3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghöz, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás és erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi higiéné területére terjednek ki.

2.1 AZ EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS

Az egészségfejlesztési program az óvodásgyermek egészség táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja.

A helyes étkezési szokásokat kisgyermek korban kell kialakítani épp úgy, mint az egészséges életmód egyéb jellemzőit, összetevőit (pl. a mozgásigény kifejlesztését, az alapvető személyi higiénés ismeretek elsajátítását és begyakorlását). A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása, mivel az óvodás gyermek fejlődésének egy olyan periódusában van, melyre jellemző a nagyfokú és rendszeres fizikai aktivitás, a szervezet gyors növekedése, ami ennek megfelelő tápanyagfelvételt tesz szükségessé. A teljesítés nem csak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén is múlik.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az intézményeinkben különösen odafigyelünk a gyermekek egészséges étkeztetésére. A gyermekek naponta fogyasztanak tejtermékeket, és az idénynek megfelelő gyümölcsöt és zöldségeket.

Óvodánkban az étkezéseket kötött keretek között szervezzük. Az intézményben tízórai, ebéd, uzsonna áll a gyermekek rendelkezésére. Az óvodai élelmezés nem tudja biztosítani a gyermekek számára az

egész napra szóló élelmiszerek szükségességét. Igyekszünk meggyőzni a szülőket, hogy töröljék gyermekük étkezési szokásrendjéből a túl cukros, sós, zsíros ételeket, a cukrozott szörpöket, kólaféléket, a chipset, édességet. Az intézménynek külön főzőkonyhája van, amely az óvoda mellett az iskola étkeztetését is ellátja. Az óvoda székhelyén és a tagintézményben tálaló-melegítő konyha működik. A főzőkonyhával és a dietetikussal a változatos étrend érdekében a vezető folyamatosan konzultál, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése a cél.

A konyha, kérésre, orvosi igazolás alapján főz a táplálékallergiás gyermekekre is. A táplálékallergiás gyermek ételle külön edényben érkeznek. A gyermekek étvágyát, eltérő szokásait figyelembe vesszük. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. A kiválasztó szervek megfelelő működése érdekében a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Nem az étel elkészítése, hanem az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségpedagógiai feladatát. Az étkezéshez való előkészületben a gyermekek is vegyenek részt – életkori fejlettségüknek megfelelő szinten –, és legyenek részesei étkezéskor az önkiszolgálásnak.

Feladataink:

- Kulturált étkezési körülmények biztosítása.
- Óvodai napirend keretében az óvónők a dajkákkal együttműködve ismertetik meg a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel.
- Az étkezést örömtelivé tenni, jó hangulatot teremteni az ételek elfogyasztásához.
- Intenzív rágásra ösztönözni.
- Folyadék folyamatos biztosítása.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatával ismertetjük meg a gyermekeket.
- Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállításának irányítása a dajka feladata.
- Fokozottan ügyelünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.
- A szülőkkel, támogatókkal közösen havonta gyümölcs- és zöldség-nap szervezése.
- Tanácsadás a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmakat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. tízórai összeállítás).
- Minden érzékszervet megmozgatunk a tapasztalatszerzés során, ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel: őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak, kóstolók és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak. Önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Ismerik a kulturált étkezés szokásait, higiénikusan étkeznek. Szívesen kóstolnak meg új ízeket.
- Ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.
- Az óvodába nem hoznak szénsavas üdítőt, chipset a gyermekeknek.

2.2 A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS

A mozgásszervek fejlődésének belső, élettani ingere a mozgásra való készletben mutatkozik meg, ezért a mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A gyermek mozgásigénye folyamatos kielégítésre vár.

A változatos mozgáslehetőség biztosítása óvodásaink számára kiemelt feladatunk, ezért minden nap alkalmat teremtünk rá. A kisgyermek mozgásszükségletének kielégítése legnagyobb részt a játék tevékenység útján valósul meg. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében és meghódításában. A felfrissítő, edző mindennapi testnevelés középpontjában is a sok mozgással járó játék áll. Emellett korcsoportra szabott, testnevelési csoportos foglalkozást is tartunk hetente, amelyen olyan elemi mozgásokat tanulnak és gyakorolnak a gyermekek, amelyek sportági mozgásokból levezethetők, de elemi jellegüknel fogva már elveszítették sportági jellegüket. (mászás, járás, futás, ugrás, dobás, elkapás).

A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését szolgálják az udvari játékok és munkaeszközökkel való munkálkodások. Ha az idő engedi, sokat tartózkodunk a szabadban. Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészíti ki a levegőzést. A vízzel való ismerkedésre a középső és nagycsoportosoknak van lehetőségük, hetente felváltva tanulnak úszni a dunabogdányi tanuszodában.

A mozgáshoz változatos eszközöket biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy és finommozgások fejlesztésére. Az egyensúlyérzék kialakítására speciális eszközöket is használunk. A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartás, ezért a szervezett torna foglalkozások keretében prevenciós, fejlesztő tornagyakorlatok végzésével segítjük a gerinc deformitások megelőzését. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartását javítjuk.

Évente szervezünk sportnapot gyermekeink és családjaik számára, ezzel is megalapozva a rendszeres mozgás megszerettetését, felkelteni az életen át tartó sporttevékenység iránti igényt óvodásainkban.

Feladataink:

- A gyermekek egészséges fejlődése érdekében azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket.
- Az udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás).
- Minél több alkalom biztosítsa a szabad mozgásra, mivel ez gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgás-tevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.
- A mozgásos tevékenységet, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, egyéni szükségleteihez, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez méretezzük.
- Irányított mozgásos játékokat szervezni minden korosztálynak heti egy alkalommal, különböző időkerettel.
- Edzési lehetőséget biztosítani a környezet, levegő, nap kihasználásával.
- Megtervezni a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait.
- Időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegőn való tartózkodást biztosítani a gyerekeknek a fokozatosságot betartva. A nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn való tartózkodásra törekvés (kivétel az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak)

- Az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése és begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében.
- A mozgás utáni regenerálódás biztosítása. Szülők bevonása a programba.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

1. Szeressenek mozogni, legyenek kitartóak a mozgásos játékokban.
2. Képesek harmonikusan együttműködni társaikkal mozgásos tevékenységekben.
3. Örömként élnek meg a közös (játékos, sportos) mozgást.
4. Kialakult nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyészlelésük legyen összerendezett.
5. Ismerik és biztonságosan használják a mozgásfejlesztő és mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket.
6. Tartózkodjanak szívesen a szabad levegőn, és váljon természetes igényükké a szabadban való mozgás.

2.3. A TESTI ÉS LELKI EGÉSZSÉG FEJLESZTÉSE, A VISELKEDÉSI FÜGGŐSÉGEK, A SZENVEDÉLYBETEGSÉGEKHEZ VEZETŐ SZEREK FOGYASZTÁSÁNAK MEGELŐZÉSE

A dohányzás megelőzésének feladata

Felmérések igazolják, hogy az óvodásgyermekek családjának több mint felében él dohányzó felnőtt, aki kedvezőtlen mintát nyújt a gyermekek számára. A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat. Az óvoda egész területe dohányzásmentes terület. Törekszünk arra, hogy az intézményünk dolgozói ne dohányozzanak. A szülőket is ösztönözzük erre, hogy pozitív példát mutassanak a gyerekeiknek. és induljon mozgalom a kisgyermek otthoni dohányzásmentes környezete érdekében.

Ajánlott tevékenységek:

Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamilyen aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, stb. párhuzamosan. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és vélemény-nyilvánítás. A dohányzásártalmának elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:

1. Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás.
2. Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, „talponállók”, ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
3. Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkérmények füstje, füstmérgező balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
4. Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

5. Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjú teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).

2.4 A BÁNTALMAZÁS ÉS AZ ERŐSZAK MEGELŐZÉSE

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését gyermek a felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl – ismételt fizikailag, - lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

Feladataink:

- Intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekjóléti szolgálattól.
- A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása.
- Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermekfejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.
- A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan „érzékeny”. Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

2.5 BALESET-MEGELŐZÉS ÉS ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS

A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ-ben kerültek rögzítésre.

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki. Elsősegély doboz kötelező minden óvodában.

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások, hogy egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felhívás, vagy esetleg mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.

Módszere: a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv névelés, és társasjátékok, beszélgetés.

Védő-óvó előírások:

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekekkel- az óvodai nevelési év, valamint- szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetjük a következő védő-óvó előírásokat:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartásforma.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően ismertetjük. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

2.6 SZEMÉLYI HIGIÉNÉ

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak az óvoda mindennapos szokás rendjével.

Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat igényük és kialakulását szolgálja.

A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus, a dajka és a kisgyermekgondozó részéről bensőséges ellátást igényel. A higiénés szemlélet átadása tehát nem jelenthet a gyermek számára megszegyenítést.

Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk a gyermekeknek a tevékenység ellátására.

Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre.

Feladataink:

1. A tisztálkodási folyamat megismertetése: helyes sorrendiség és technika begyakorlása.
2. A legfőbb személyi higiéniai nevelési feladatunk: a kézmosás szokássá fejlesztése (szeretetteljes légkörben), valamint a legintimebb higiénés tevékenység, a WC és a WC-papír használatának megtanítása. Az óvónő, a gondozónő és a dajka részt vállal ennek begyakoroltatásában.
3. A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben.
4. A test tisztán tartásán értjük a bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolását, melyre szintén megtanítjuk a gyermekeket.
5. A saját személyi felszerelés (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó-felszerelés) használatára szoktatás.
6. A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gyermekeknek a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
7. A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk. Fokozatosan alakítjuk ki az önállóságot.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek és használják a WC-t.
- Vegyék észre bepiszkított kezüket, bőrüket és azt kellemetlennek, zavarónak, a tisztaságot pedig kellemes állapotnak érzik.
- Csak a saját felszerelésüket használják.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.
- Zsebkendőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt.
- Segítsenek a kisebbeknek a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben.

2.6.1. Öltözködés

Az öltözködés során minden gyermeknek szükség szerint segítünk. A szülőket igyekszünk meggyőzni, hogy gyermeküket időjárásnak megfelelően öltöztessék, legyen váltóruhájuk, a ruhákba rajzolják bele a gyermekük jelét. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket ne a divat szerint öltöztessék, hanem a kényelem szerint, hogy mozgásukban ne legyenek akadályozva, mert a megfelelő ruházatban a gyermek szabadon mozoghat, jól érzi magát. A gyermekeknek külön öltöző szekrényük van, ovis zsákjuk, tornazsákjuk. Külön odafigyelünk és a gyermekeket is figyelmeztetjük, hogy ruhájukat mindig a helyére tegyék.

Az öltözetnek igen fontos része a váltócipő, legyen hajlékony a talp, széles az orr-rész, és megfelelő a méret. Ne akadályozza a láb mozgását, fejlődését és segítse elő a lábizmok tónusának kialakítását, rögzítését. A kiválasztott jó váltócipővel elkerülhető a balesetek túlnyomó része.

Feladataink:

- Az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése és begyakoroltatása.
- Technikai fogások megtanítása: gombolás, kötés, cipzározás, kifordítás, eleje-háta, bal-jobb megkülönböztetése.
- Saját felszerelésük, ruhájuk felismerésének gyakorlása,
- A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gyermekeknek az öltözködés egyéni tempó szerinti végzésére.
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk. Fokozatosan alakítjuk ki az önállóságot.
- A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:
- Teljesen önállóan öltöznek.
- Képesek megválasztani a helyes öltözködési sorrendet.
- Önállóan az adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruházat kiválasztásában. Képesek önállóan változtatni ruházatukon az időjárásnak megfelelően.
- Ismerik saját ruhájukat és azt mindig a jelükhöz teszik.
- Tudnak cipőt fűzni és kötni, valamint ruhájukat ki- begombolni. Segítenek a kisebbeknek az öltözködésben

2.6.2. Pihenés

A szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen a napi pihenés. Ehhez szükséges a tiszta levegő, a csend, a nyugalom és kényelmes ruházat. Az óvodában kényelmes „alvós” ruhában alszanak a gyermekek, melyet a szülők hoznak. Az óvoda gondoskodik az ágynemű mosásáról.

Feladataink:

1. Fontos feladatunknak tartjuk az egészséges életvitel, az egészséges életmód iránti igény megalapozását, kialakítását (rendszeres életritmus, megfelelő napirend).
2. A helyes életritmus alakítása a családdal együtt, ezért javasoljuk a szülőknek, hogy az étkezések és a pihenés időpontjait szombaton és vasárnap is célszerű betartani.
3. A pihenéshez nyugodt, meghitt légkör biztosítása csoportok hagyományainak megfelelően: éneklés, zenehallgatás, mesélés elalvás előtt.
4. Figyelünk az egyéni szokásokra is, engedjük az „otthoni kedvencek” –kel való alvást.
5. A kényelmes alvás érdekében rászoktatjuk őket a kényelmes „alvós” ruha használatára.
6. Szoktatjuk a gyermekeket az egymás iránti toleranciára, pihenő idő alatt csendben vannak, nem zavarják a társaikat.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Tevékenységüket önállóan is képesek az óvodai napirend szerint végezni. Ismerik és betartják a szabályokat.
- Nyugodtan, csendben pihennek minimum 1 órát.

2.7 KÖRNYEZETI HIGIÉNÉ

A világszinten egységesülő, globalizált világ a természet megvédését, a hulladék kezelését, az energiával való takarékossgot is beemeli az óvodai nevelés kompetenciájába.

Feladataink:

Óvónők és dajkák közösen:

- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A környezet fenntarthatóságának érdekében a gyermekeket az energiával való gazdálkodásra és a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára nevelni.
- Az óvoda tisztaságának megóvása.
- Az óvoda épületének és környezetének szépítése, virágosítása. A foglalkoztató termek szellőztetése.
- A helyes fűtés és világítás biztosítása.
- Takarékoskodás az energiákkal: víz, gáz, áram, papír.

Dajkák:

- Az udvar tisztán tartása, gondozása.
- A helyiségek, mellékhelyiségek takarítása.
- A foglalkozási eszközök higiénája, rendben tartás.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani, ismerik a rendetlenség megszüntetésének módját.
- Megfelelően használják az óvoda épületének helyiségeit, valamint a környezet tisztán tartására szolgáló eszközöket (lábtörlő, takarító eszközök).
- Takarékoskodnak a vízzel.
- A gyermekek részt vesznek elemi természetvédelmi tevékenységekben (téli madárvédelem, élőlények, növények óvása).

3. KAPCSOLATTARTÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS ELEMZÉSE

3.1 KAPCSOLAT A SZÜLŐKKEL

3.1.1. A család és az óvoda nevelési elveinek összehangolása

A gyermek az egészséges életmódra vonatkozó ismereteit és magatartásmintáját a családból hozza magával az óvodába. A szülők egészségkultúráltsága, valamint az óvodai egészségvédelemmel való kapcsolatuk jelentős tényező az egészségpedagógiai óvodai program megvalósításában. A szokás alakítás alapja a példamutatás, a tevékenységek gyakori végzése, ismétlése. Az óvodai szokásokról a szülőket is tájékoztatjuk, hiszen azok megszilárdulásának feltétele az egységes szemlélet. A szokások kialakításához mindig kapcsoljuk a helyes viselkedési szabályokat. A szülőket többféle formában is tájékoztatjuk programunkról: írásos összefoglaló, szülői értekezlet, fogadó óra.

3.1.2. Szülői értekezletek, egészségügyi előadások

Negyedévenként csoport-szülői értekezleteket tartunk, amelyek megbeszélési anyagában a kisgyermek nevelése, egészséggondozása, egészséges életmódra szoktatása is szerepel.

3.2 EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ISKOLA-EGÉSZSÉGÜGYI SZAKSZOLGÁLATTAL (ORVOSSAL, VÉDŐNŐVEL)

Az óvoda egészségfejlesztő pedagógiai tevékenysége beágyazódik a gyermek-egészségügyi szakhálózat szervezeti tevékenységébe. Az iskolai (óvodai) egészségügyi ellátás feladatait és feltételeit a (26/ 1997. NMz.) s rendelet írja elő. Az óvodai gyermek-egészségügyi szolgálat és az óvodapedagógus együttműködése rendeletileg kiterjed a gyermek-egészségügyi ellenőrző vizsgálatokra, az óvodai egészségnevelésre, a pedagógusokra, szülőkre és gyermekekre vonatkozó egészségmegelőző és fejlesztő (orvosi, védőnői) tevékenységre. A csoportos szűrővizsgálatok megszervezése megköveteli az óvodapedagógustól és a védőnőtől az orvosi kezelésektől való félelem leszerelését. Minden egészségügyi vizsgálat együttes védőnői és óvodapedagógusi előkészítést, megbeszélést igényel. Az óvodában minden évben megszervezik a gyermekek fogászati szűrővizsgálatát.

Az együttműködésnek több módszere beépül az óvodai nevelés mindennapi programjába, így a védőnői látogatások alkalmával a szomatikus fejlődés ellenőrzése, az egészségfejlesztő alapképességek regisztrálása, a közegészségügyi helyzet ellenőrzése. Az óvoda és a védőnő kapcsolatát erősíti a gyermekek „előéletének” jobb megismerése: a fejlődési lapok, anamnézis-feljegyzések áttanulmányozása, az egészségre, szociokulturális helyzetére vonatkozó adatok cseréje.

4. ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

Az intézményben folyó teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, beilleszthető a nevelési-oktatási intézményben megvalósuló átfogó prevenciós programokba.

A törvény szerint: „A nevelési-oktatási intézményekben megvalósuló teljes körű egészségfejlesztés minőségbiztosítási keretrendszerét az egészségfejlesztésért felelős országos intézet dolgozza ki.”

Egészségfejlesztési programunk megvalósulásának értékelésénél ennek a keretrendszernek a kritériumait tartjuk mérvadónak.

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon a helyi pedagógiai program részét képező egészségfejlesztési program keretében készítettük el. Az óvodai munka gyakorlati ellenőrzését a részletes ellenőrzési terv tartalmazza. Az Egészségfejlesztési Programban megfogalmazott feladatok elvégzését és az elért eredmények dokumentálását az óvodapedagógusok végzik.

A gyermekek fejlődésének dokumentálása az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig tart. Az ellenőrzési folyamat a gyermekek egyéni képességeinek, fejlettségi szintjének vizsgálatára irányul, melyben megtalálhatók az egészséges életmódhoz kapcsolódó testi, lelki és pszichés készségek és képességek is.

Óvodánkban a gyermek fejlődését az óvodai személyiségfejlődési naplóban vezetik óvodapedagógusaink. A gyermekekről félévente (félévkor és év végén) az óvodapedagógusok szöveges értékelést készítenek, melyben a gyermek legfőbb fejlődési jellemzőit jegyzik le, amely tartalmazza az egészségfejlesztéshez kapcsolódó értékelést is.

Az egészség védelme az egyén (saját) és a társadalom (közös) érdeke, abban a családnak, az egészségügyi szakszolgálatnak, a köznevelési rendszernek és más társadalmi szervezetnek alkotmányos feladata van.

A helyi egészségfejlesztési programot a nevelőtestület az iskola-egészségügyi szolgálat közreműködésével készítette el.